

BULLETIN

č. 2, 2004, roč. IX.

OBSAH

- 1 Úvodem
- 2 **Mezinárodní konference**
Co přinesla Mezinárodní konference o úpadku v ČR
Doc. Ing. Anna Klosová, CSc.
- 5 **Volby 2004**
Předběžný výběr kandidátů do představenstva a dozorčí rady.
Stručné charakteristiky kandidátů
- Dokumenty z komory**
- 7 Návrh novely prováděcí vyhlášky č. 476/1991 Sb. k zákonu o konkursu a vyrovnání
- 8 Vyjádření KSKŘI v ČR k návrhu paragrafovaného znění zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Informace z komory**
- 10 Přehled vybraných zákonů ČR platných k 1. 1. 2004 na webových stránkách KSKŘI
- 10 Z dopisů čtenářů
- 11 **Přehled judikátů**

Vážení členové Komory specialistů pro krizové řízení a insolvenční v ČR, vážení čtenáři

z rozhodnutí představenstva Komory byl snížen počet vydaných Bulletinů pro letošní rok na čtyři čísla. Proto časové prodlení mezi prvním a druhým číslem bylo poměrně dlouhé. V činnosti naší Komory se však aktivně pokračovalo dále.

V dubnu 2004 se uskutečnila dvoudenní mezinárodní konference o úpadku v ČR, kterou připravila naše Komora. Informace o konání konference, a upozornění na některé zajímavé okruhy diskuse, naleznete v odborném článku. Můžete se seznámit s připraveným návrhem novely vyhlášky č. 476/1991 Sb. a stanoviskem k návrhu nového insolvenčního zákona. Oba dokumenty předala Komora na Ministerstvo spravedlnosti ČR. V tomto čísle Bulletinu jsou v souladu s harmonogramem voleb orgánů naší Komory uveřejněny informace volební komise. Obsah čísla doplňují judikáty, které se staly pravidelnou rubrikou, připravovanou pro Vás právní komisí Komory.

Redakční rada Vám všem přeje příjemné strávenou letní dovolenou.

Vaše

Redakční rada

Upozorňujeme čtenáře, že názory zveřejněné v Bulletinu nereprezentují oficiální stanovisko KSKŘI v ČR. Rádi bychom podnítli odbornou diskusi a otiskneme vaše názory a připomínky k problémům stejně tak i k obsahu Bulletinu, které nám na sekretariát KSKŘI v ČR zašlete.

KOMORA SPECIALISTŮ
PRO KRIZOVÉ ŘÍZENÍ A INSOLVENČNÍ
V ČESKÉ REPUBLICE

Co přinesla Mezinárodní konference o úpadku v České republice

Doc. Ing. Anna KLOSOVÁ, CSc.

Autorka je členem KSKŘI v ČR

Ve dnech 26. a 27. dubna 2004 se konala v prostorách CDMS VŠE Praha mezinárodní konference, zaměřená na širší kontext legislativních a ekonomických souvislostí úpadku v České republice. Konference byla připravena Komorou specialistů pro krizové řízení a insolvenční v ČR ve spolupráci se zástupci INSOL International. Konference se konala pod záštitou Ministerstva spravedlnosti ČR a pan ministr JUDr. Karel Čermák konferenci svým vystoupením zahájil.

Co bylo cílem konference a jaké byly její výsledky? V tomto článku chci upozornit na některé zajímavé, a z pohledu úpadkového práva důležité problémy, tak jak se o nich na konferenci hovořilo. Jde o to, že společně s Bulletinem je distribuován také Sborník vystoupení konference, který rovněž obsahuje záznam z diskuse v plénu i sekcích.

- 1) Konference si kladla za cíl poskytnout odborné veřejnosti potřebné informace o připravenosti nového úpadkového práva v ČR. Současně chtěla sdružit všechny aktéry, které s konkursním řízením pracují, a vyvolat diskusi o problémech současného stavu. Naším záměrem bylo, aby úpadek nebyl chápán jenom jako právní řízení, ale jako jev, který má závažné ekonomické a společenské důsledky.
- 2) Cílem bylo upozornit na problémy konkursního práva a navazujících zákonů, zejména daňovou legislativu. Předpokládali jsme, že setkání a diskuse praktiků, legislativců, zástupců veřejné správy a zákonodárců může přispět k pochopení faktorů vedoucích k tomu, že průběh konkursních řízení je pomalý a neefektivní. A nejen to, předpokládali jsme, že by bylo možné naznačit i budoucí východiska.
- 3) Pro vnímání jednotlivých problémů a jejich dopadů bylo nastaveno konfrontační zrcadlo se zkušenostmi zahraničních lektorů. Chceme-li, aby se naplnila naše očekávání kladená na novou právní úpravu úpadkového zákona, potom musíme usilovat i o nezbytný posun v jednání a o větší profesionalitu všech zúčastněných v úpadkovém procesu. Na konferenci bylo zdůrazněno, že na stejný text zákona reaguje různé prostředí různě. Snažili jsme se proto využít mezinárodních zkušeností, neboť podobný vývoj v určitých obměnách zažívali i ve vyspělých západních státech.

Dovolím si uvést některé postřehy k projednávaným tématům.

- **Nastala situace, že po období kdy nebyl připravený žádný zákon, máme možnost hovořit o dvou připravených návrzích zákona: o „vládním návrhu“ a „poslaneckém návrhu“.**

Konference se zaměřila na jednání o připravené zákonné úpravě, kterou Ministerstvo spravedlnosti právě předložilo vybraným místům a institucím k posouzení. Nová úprava (vládní návrh), tak jak o ni informoval pan ministr spravedlnosti JUDr. K. Čermák si kladla za cíl být komplexním návrhem a nikoliv další novelizací. Z jakých zásad ve skutečnosti vychází:

- První zásadou je posílení pozice věřitelů a jejich orgánů. To není nějaký samoučelný princip, ale souvisí s tím, že řešení úpadku není záležitostí ani tak veřejného práva, jako se posouvá do oblasti soukromně právní.
- Druhou zásadou je posílení sanačního principu oproti likvidačnímu principu. To souvisí s tím, že ztráta věřitelů při sanaci může být a bývá menší, než ztráta při likvidaci.
- Třetím prvkem připraveného návrhu insolvenčního práva je rozšíření možných způsobů řešení úpadku. Vedle konkursu a vyrovnání je připravena úprava řešení úpadku formou reorganizace a některé další speciální způsoby řešení úpadku.
- Čtvrtou zásadou je změna pozice dlužníka. Dlužník v průběhu historie požíval různého zacházení. Kdysi mohl upadnout pro dluhy do otroctví, pak mohl být za dluhy vězněn, později různým způsobem byla omezována jeho práva. Moderní právo musí usilovat o řešení jeho situace a upustit od nějakých zvláštních postihů.

Z vystoupení JUDr. Z. Krčmáře lze dále doplnit, že návrh nové české právní úpravy si bere příklad z americké, která se právě od kontinentální evropské liší. Dlužník sám o sobě povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na sebe nemá. Úprava je nastavena způsobem, který je pro něj ekonomicky výhodný v tom směru, že se může sám svobodně rozhodnout, zda do insolvenčního řízení půjde. Kriminalizovány jsou jeho činy, jež insolvenčnímu řízení předcházejí, pokud nejsou v souladu s běžnými pravidly hospodářského styku. Nepodání návrhu však stíháno žádnými trestními sankcemi není. Tato skutečnost byla potvrzena i lektory z Anglie. Ve vystoupení pana M. Andrewse bylo řečeno, že „nemají žádné trestně-právní postihy, které by se vztahovaly na nedostatek návrhu na prohlášení konkursu. Statutární orgány by mohly být občansko-právně postihovány v takovém případě.“ Co je však i v Anglii považováno za mnohem důležitější než sankce je to, že věřitelé jsou velice pasivní jak v dlouhodobých konkursních řízeních, tak i na začátku řízení.

Jak tento zákon pomůže k řešení nedostatků současné právní úpravy? Prof. Zoulík ve svém vystoupení uvedl, že nová úprava

- řeší nedostatek, který byl spatřován v omezených procesních možnostech věřitelů a jejich orgánů,
- odstraní omezení v uspokojení zajištěných věřitelů, které se negativně projevilo v úvěrové politice bank,
- bude diferencovat způsoby řešení,
- celým zákonem bude pronikat důraz na zachování procesních povinností procesními subjekty,
- zjednoduší procesní postupy.

Uvedl, že „změny se prakticky dotknou všech institutů, které bude zákon obsahovat. Bude se používat nová terminologie, což není samoučelné, ale není možné hovořit jenom o konkursních správcích, konkursní podstatě, když budou v zákoně různé způsoby řešení úpadku. Proto se termíny budou nahrazovat obecnějšími. Drobnější změny zákona se budou týkat zejména definice účastníků, úpravy věřitelských orgánů, změn v úpravě doručování, ustanovení o incidenčních sporech, zpřesnění účinků insolvenčního návrhu, definice a rozsahu majetkové podstaty, úpravy neplatnosti a neúčinnosti právních úkonů, podrobněji budou normovány účinky prohlášení konkursu a souhrnně budou upraveny sankce.“

Důležitá je informace o zavedení Insolvenčního rejstříku. Bude to informativní, veřejný seznam, jehož prostřednictvím bude probíhat i následné doručování písemností, které jsou pro insolvenční řízení podstatné. Bude v něm rovněž zahájení řízení, řešení úpadku, apod.

Pod číslem poslaneckého tisku č. 635 je možné se seznámit s „poslaneckým návrhem“. Tato novela dle slov JUDr. E. Dundáčkové, která je jedním z předkladatelů této poslanecké iniciativy, posiluje práva věřitelů v tom, že jim dává dříve než dnes možnost mluvit do ustanovování správce. Také promítá některé lhůty přímo do konkursního řízení. To je také v Anglii zcela běžné. Novela dále zavádí registr dlužníků. Postavení správce samotného, kromě toho že je tedy postaven pod větší dohled a výběr řekněme ze strany věřitelů, se zásadně nemění pokud jde o jeho jmenování a způsobilost k výkonu funkce správce.

Návrh novely posuzují vládní experti, kteří na to mají 30 dnů a po této lhůtě bude návrh zákona zařazený na projednávání pléna Poslanecké sněmovny. Z vystoupení paní poslankyně rovněž zaznělo, že věří tomu, „že plénum Poslanecké sněmovny tomuto návrhu řekne ano, protože jsou pod nim podepsáni zástupci všech demokratických stran v parlamentu, s výjimkou poslanců KSČM.“

● **poznámky k postavení správce konkursní podstaty**
„Jsem si jist, že správci konkursních podstat mohou svým postojem i svou činností ovlivnit změnu prostředí víc než kdokoliv jiný. Myslím si, že nepřeháním, označím-li za ústřední osobu konkursu právě správce konkursní podstaty. Budu z toho odvozovat, že na jejich schopnostech a jejich poctivém a odborném přístupu a výsledcích čin-

nosti závisí úspěch a efektivita každého konkursu.“, řekl ve svém vystoupení na konferenci ministr spravedlnosti JUDr. K. Čermák.

Všichni si uvědomujeme, a zaznělo to také na konferenci, že postavení správce konkursní podstaty je v současné době v ZKV velice striktně a zjednodušeně vymezeno v § 8 a 9. Odborná způsobilost správců je do značné míry determinována a velmi úzce souvisí s nedostatečně definovatelnými kvalifikačními a odbornými požadavky na výkon funkce správce, se systémem výběru a hodnocení činnosti správců. Praxe potvrdila, že jsou správci vybíráni v podstatě náhodilým způsobem, při jejich výběru a jmenování často hrají roli osobní kontakty a vazby na soudce příslušných konkursních soudů a další nesystémové faktory.

Všechno podléhá vývoji, který mění i charakter naší ekonomiky. Do konkursu vstupují velké podniky s významnými dopady do sociální a ekonomické situace v regionech. To klade nové a vyšší nároky na řízení konkursu. Z toho vyplývají také vyšší požadavky na kvalifikaci správců. Pokud na tuto situaci nezareagujeme, budeme dále hovořit o kolísavé úrovni a velkých rozdílech mezi odbornou a manažerskou vybaveností jednotlivých správců.

Hlavním problémem je absence monitorování a dohledu nad kroky konkursních správců (a dalších účastníků). Větší práva a účast věřitelů a role věřitelského výboru by měla vést k lepší kontrole a rovnováze systému. V mnoha případech však nemají věřitelé dostatek prostředků a motivaci tuto roli převzít, neexistuje zavedený a důvěryhodný rámec pro nápravu zneužití.

V nově připravovaném paragrafovém znění návrhu zákona o správci a Komoře správců České republiky a o změně dalších zákonů, je této problematice věnována daleko větší pozornost. Úmyslně zmiňuji tuto tezi (rozpracovanou tezi správce), o které se vede diskuse, zda bude součástí paragrafového znění zákona o úpadku, nebo bude pojata jako samostatný návrh zákona.

Jaká je situace v Anglii? Správce v Anglii ustavuje do funkce společnost, věřitel nebo zajištěný věřitel. Pokud společnost nebo zajištěný věřitel, např. banka, tak se to může udělat bez soudu. Pokud by to byl regulérní věřitel, ten by se musel obrátit na soud a v tom případě by správce do funkce ustavoval soud.

Tato profese je zde velmi striktně pod dohledem. Všichni správci musí mít licenci a je nad nimi vykonáván státní dohled. Na otázku, jaké jsou požadavky na osobní a morální kvalitu správců a likvidátorů, odpověděli angličtí lektoři: „Chcete-li se stát správcem konkursní podstaty ve Velké Británii musíte složit zkoušku. Ta je vypsána jednou ročně. Licenci získáte po 2 až 3 letech. Většina specialistů na krizové řízení jsou účetní, právníci, daňoví poradci. Osobní vlastnosti: čestnost, chování odpovídající funkci, kterou máte vykonávat. Každý skládá vstupní zkoušku v Komoře a ta rozhoduje rovněž na základě setkání v průběhu této zkoušky.“

V britském systému jsou nejdůležitějšími aktéry právě specialisté pro krizové řízení. Jsou mnohem důležitější než soudy, než soudci, řekl M. Andrews. Uvedl dále tři

důležité věci týkající se specialistů pro krizové řízení:

- a) specialista přebírá v celém rozsahu odpovědnost za řízení podniku, a za ochranu jeho majetku, prodeje majetku, zpeněžení v průběhu jeho spravování, převzme výkon pravomoci představenstva. Statutární orgány nejsou nuceny odstoupit, rozhodnutí je na zvážení specialisty pro krizové řízení.
- b) Všichni se řídí profesionálním názorem jmenovaného specialisty na obchodní záležitosti. Je to on, kdo rozhoduje. On je hlavním aktérem. On zpeněžuje aktiva a nepotřebuje souhlas další strany. Má k dispozici všechny informace. On vede jednání s věřiteli, informuje věřitele, má oznamovací povinnost vůči věřitelům a nijak neodpovídá soudu.
- c) Specialisté na krizové řízení jsou vždy odpovědní věřitelům a věřitelé jsou ve středu jejich zájmu, jsou jejich prioritou. Nejde jim o statutární orgány, akcionáře, jde jim vždycky o věřitele.
- d) Soud v Anglii neustavuje specialistu. Obecně jsou to věřitelé, kteří vybírají osobu specialisty na krizové řízení. Protože specialista odpovídá věřitelům, chrání jejich zájmy. Věřitelé se dohodnou na svých pohledávkách a potom určí specialistu.
- e) Poslední poznámka, která se týká soudu. Soudci nemají přímou kontrolu nad každodenním průběhem konkursního řízení. To je obrovský rozdíl mezi britským a českým systémem. Soudci v Anglii nesehrávají žádnou roli pokud jde o rozhodování o otázkách podniku (pozn. právnické osoby v úpadku). „My totiž vůbec naše soudce nepouštíme do rozhodování o podniku. Tohle všechno má na starosti specialista na krizové řízení, to je ten odborník, který je zvyklý rozhodovat v obchodních záležitostech. Soudci tuto zkušenost nemají, nemají to odborné zázemí a tudíž se omezují pouze na to, co má soudce ve své kompetenci.“, řekl M. Andrews.

- **Všichni si uvědomujeme, že nedojde-li k podávání návrhů na řešení úpadků dříve, nepomůže žádný zákon konkursní řízení zefektivnit, neboť v konkursní podstatě nebude žádný majetek. Jak probíhá konkursní řízení v případě, že úpadce nemá žádný majetek?**

Na toto téma byla na konferenci zajímavá konfrontace britského a českého řešení na panelové diskusi.

V Anglii existuje pro řešení takových případů zvláštní postup - vládou financované konkursní řízení. Ministerstvo průmyslu a obchodu, příslušné oddělení, se o takové případy stará hned od samého začátku, od prošetření stavu až po podniknutí kroků vůči zodpovědným osobám nebo kroků vedoucích k záchraně podniku. Existuje zvláštní způsob financování - financuje stát.

Tento institut v české legislativě chybí. Český zákon předvidá dvě řešení:

- a) Jedno je zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek dlužníkovu majetku, když se dopředu ví, že ten dlužník je nejenom nemajetný, ale že ani dříve žádný majetek neměl. Zjednodušeně řečeno to znamená, že správce nemá ani možnost dosáhnout na majetek kterého by se dlužník před prohlášením konkursu účelově zbavil. A má-li toto soudce postaveno najisto, tak návrh na konkurs zamítne pro nedostatek majetku.
- b) Jiná situace samozřejmě nastane tehdy, kdy je konkurs prohlášen, kdy tam nastoupí správce, správce pracuje tak jak by pracovat měl a zjistí, že skutečně zde ten majetek není nebo, že ten majetek tvoří například jenom pohledávky, které jsou v podstatě nedobytné nebo, že tam je majetek neprodejný. V takovém případě může dojít k tomu, že k návrhu správce soud zruší konkurs pro nedostatek majetku.

Komplikované je následně řešení otázky jak uhradit náklady správce konkursní podstaty, vzniklé za trvání konkursu. Stejně tomu bude i v případě likvidace firmy z rozhodnutí soudu, kde žádný majetek rovněž není zjištěn.

Uvedené „ukázky“ z jednání konference mají za cíl doporučit Vaši pozornost jednotlivá vystoupení a záznam z diskuse ve Sborníku z konference, který se Vám dostane do rukou společně s Bulletinem. Nelze v jednom článku postihnout celou rozmanitost témat a otázek, které byly v průběhu konference diskutovány. Za všechny jenom namátkou:

- spotřebitelské insolvenční řízení v nové normě zákona a jeho úprava; zkušenosti Velké Británie s tzv. osobními konkursy;
- délka trvání konkursních řízení v ČR a ve Velké Británii;
- postavení konkursních věřitelů v konkursním řízení, pravomoci státu ve funkci věřitele v ČR a ve Velké Británii;
- provozování podniku v konkursním řízení versus daňové řízení v ČR;
- americký Článek 11 a jeho vysoká náročnost na profesionalitu účastníků i na potřebné finanční prostředky;
- správce konkursní podstaty – odměňování (a problémy DPH);
- statistika konkursů a likvidací ve Velké Británii zajišťovaná ministerstvem průmyslu a obchodu (počet podniků, počet zaměstnanců, příslušnost regionální, hodnota aktiv atd.), aj.

Věřím, že alespoň touto formou se budeme moci s Vámi o získané poznatky a informace podělit. Věřím také, že je společně budeme moci využít k většímu vzájemnému porozumění všech zúčastněných aktérů konkursních řízení, ale především k efektivnějšímu řešení krizových situací, které k dnešním ekonomikám nesporně patří.

Volby 2004 - předběžný výběr kandidátů do představenstva a dozorčí rady

Vážené členky, vážení členové KSKŘI v ČR,

dne 30. května 2004 bylo ukončeno první kolo voleb do orgánů Komory. Volební komise posoudila správnost došlých návrhů na kandidáty a v souladu s Volebním řádem KSKŘI v ČR sestavila jejich **seznam k předběžnému výběru kandidátů do představenstva a dozorčí rady**.

Tímto volební komise dle Čl. IV., odst.1-9 Volebního řádu KSKŘI v ČR otevírá druhé kolo voleb, jehož účelem je vybrat z celkového počtu kandidátů ty kandidáty, kteří budou ve třetím – závěrečném kole uvedeni na hlasovacích lístcích, které Vám budou předloženy 30.11.2004 na valné hromadě.

Komise konstatovala, že jí byly doručeny návrhy pro předběžný výběr kandidátů do představenstva v počtu 12 osob a dozorčí rady v počtu 3 osob. Tedy menší počet osob, nežli připouští volební řád pro druhé kolo voleb.

Na valné hromadě KSKŘI v ČR bude zvoleno 7 členů představenstva a 3 členové dozorčí rady. Volby do výborů územních sekcí se uskuteční podle pokynů stávajících výborů tak, aby volby proběhly do konání valné hromady, dne 30.11.2004.

Volební komise se obrací na všechny členy KSKŘI, aby seznam včetně jeho příloh, kde jsou uvedeny stručné charakteristiky kandidátů posoudili a provedli vlastní výběr, dle těchto pravidel:

1. Členové Komory označí **zakroužkováním pořadového čísla** ty kandidáty, které navrhují k uvedení na hlasovacích lístcích
2. Označit je možné **maximálně 12 osob pro představenstvo a 3 osoby pro dozorčí radu** (maximální počet vychází z počtu doručených návrhů),
3. Členové Komory vrátí označené seznamy volební komisi do **31. 8. 2004**. Pro posuzování včasnosti vrácení seznamu je datum uvedené na poštovním razítku a u osobně doručených návrhů datum uvedené jako den přijetí kanceláří Komory
4. Vrácené seznamy musí být označeny jménem člena, jeho číslem (pod kterým je v Komoře zapsán) a podpisem.

Volební komise vyhodnotí platnost nebo neplatnost vrácených seznamů podle následujících pravidel:

- a) neplatné jsou seznamy, na kterých není uvedeno jméno, číslo a podpis pod kterým je člen zapsán v seznamu Komory;
- b) druhý a další seznamy vrácené volební komisi stejným členem Komory, za první se považuje nejdříve přijatý seznam;
- c) seznam doručený po datu 31.8.2004.

Za volební komisi:
Ing. Pelikán, Mgr. Touseček, JUDr. Indráček

Předběžný výběr kandidátů do voleb orgánů KSKŘI v ČR

PŘEDSTAVENSTVO

seznam je veden v abecedním řazení

1	Deutsch Erich, Ing.	7	Magasanik Jiří, JUDr.
2	Klaban Vladimír, Prof. Ing., CSc.	8	Malčík Vladimír, Ing.
3	Klíma Jiří, Ing.	9	Šrámek Jozef, Ing.
4	Klosová Anna, Doc. Ing. CSc.	10	Touseček Karel, Mgr.
5	Krejčířík Jiří, Ing.	11	Veselá Jarmila, JUDr.
6	Kulhavý Václav, JUDr.	12	Zvolánková Světlana, JUDr.

Kandidáty označte **zakroužkováním**, maximálně lze označit všechny uvedené osoby.

Jméno a příjmení: členské číslo.....

Podpis:

Seznam odešlete do 31.8.2004 na adresu KSKŘI v ČR, Dlouhá tř. 16, 110 00 Praha 1

Předběžný výběr kandidátů do voleb orgánů KSKŘI v ČR

DOZORČÍ RADA

seznam je veden v abecedním řazení

- 1 **Deutsch** Radek, Ing.
- 2 **Indráček** Zdeněk, JUDr.
- 3 **Pelikán** Václav, Ing.

Kandidáty označte **zakroužkováním**, maximálně lze označit všechny uvedené osoby.

Jméno a příjmení: členské číslo.....

Podpis:

Seznam odešlete do 31.8.2004 na adresu KSKŘI v ČR, Dlouhá tř. 16, 110 00 Praha 1

Stručná charakteristika kandidátů - představenstvo**Deutsch Erich, Ing.** – členství v KSKŘI od roku 1995

v současné době člen představenstva, čestný člen v minulosti byl 2x zvolen prezidentem KSKŘI v ČR; je stálým členem komise pro rekonstrukci úpadečného práva a způsobů jeho řešení při MS ČR; je spoluautorem návrhu zákona o insolvenčních správcích a Komoře insolvenčních správců ČR (zákon o správcích a o změně dalších zákonů; přednáší, publikuje a pracuje v právní komisi KSKŘI v ČR.

Klaban Vladimír, Prof. Ing. CSc. – členství v KSKŘI od r. 1996

je aktivním členem představenstva a vedoucím vzdělávací komise KSKŘI v ČR. Na jednáních představenstva uplatňoval kromě teoretických znalostí a praktických zkušeností z výkonu funkce správce konkursní podstaty i svou schopnost analyzovat projednávané problémy a navrhnout způsoby jejich řešení. Je rektorem Rašínovy vysoké školy, jejíž studijní program je zaměřen na krizový management a insolvenční. Publikuje v oblasti krizového řízení a je prezidentem České komory krizových manažerů.

Klosová Anna, Doc. Ing. CSc. – členství v KSKŘI od roku 1994

je zakládající členkou KSKŘI v ČR, členka představenstva, 1. viceprezidentka, pracuje ve vzdělávací komisi a sekci pro zabránění vztahy KSKŘI v ČR, je vedoucí redakční rady Bulletinu.

Klíma Jiří, Ing. – členství v KSKŘI od roku 1997

zabýval se makléřskou činností – kapitálovými trhy, správou majetku, konkursními řízeními jako správce konkursní podstaty a je členem výboru Středočeské územní sekce KSKŘI v ČR.

Krejčířík Jiří, Ing. – členství v KSKŘI od roku 1995

je 2 volební období členem představenstva a v současnosti 2. viceprezidentem KSKŘI v ČR. Působí jako správce konkursní podstaty a likvidátor. Vykonává přednáškovou činnost v oblasti konkursních řízení a likvidací, pracuje v ekonomicko organizační komisi KSKŘI v ČR.

Kulhavý Václav, JUDr. – členství v KSKŘI od roku 1998

je členem právní komise KSKŘI v ČR. Problematikou konkursů se zabývá od roku 1997 a jako správce konkursní podstaty

již ukončil řadu konkursů. Má znalosti v oboru obchodního, občanského, pracovního, ale i daňového práva. Publikuje své názory v odborných periodikách.

Magasanik Jiří, JUDr. – členství v KSKŘI od roku 1998

je dlouholetým členem KSKŘI v ČR, od roku 1998 je aktivním správcem konkursní podstaty. Je předsedou smírčí komise KSKŘI v ČR a v předešlém volebním období pracoval jako předseda Severočeské územní sekce. Zabývá se dražbami a úzce se specializuje na oblast úpadečného práva.

Malčík Vladimír, Ing. – členství v KSKŘI od roku 1996

je aktivním členem KSKŘI v ČR, členem představenstva a předsedou Jihomoravské územní sekce, která pod jeho vedením kvalitně plnila úkoly vycházející z usnesení představenstva. Má přehled o ekonomickém dění v naší republice.

Šrámek Jozef, Ing. – členství v KSKŘI od roku 1997

je dlouholetým, aktivním členem KSKŘI v ČR, od roku 1999 je předsedou Středočeské územní sekce a člen představenstva. V uplynulém období jednal za KSKŘI v ČR, účastnil se připomínkovacího řízení, zejména v oblasti daní. Zabývá se činností auditora, likvidátora a správce konkursní podstaty.

Touschek Karel, Mgr. – členství v KSKŘI od roku 1997

je 2. volební období předsedou Západočeské územní sekce a členem představenstva KSKŘI v ČR. Rovněž je členem komise pro informatiku a členem volební komise. Pracuje jako likvidátor a správce konkursní podstaty.

Veselá Jarmila, JUDr. – členství v KSKŘI od roku 1998

od roku 2002 je prezidentkou KSKŘI v ČR. Vykonává funkci předsedkyně právní komise KSKŘI. Zabývá se legislativou úpadečného práva a provozováním podniku v konkursu.

Zvolánková Světlana, JUDr. – členství v KSKŘI od roku 1994

zakládající členka KSKŘI v ČR, je ve 3. volební období členkou představenstva KSKŘI v ČR, byla 2. viceprezidentkou. Účastní se připomínkovacího řízení v rámci legislativy. Je členkou disciplinární a právní komise KSKŘI v ČR. Je advokátkou, správkyní konkursní podstaty a působí ve více jak 50-ti věřitelských výborech.

Stručná charakteristika kandidátů - dozorčí rada

Deutsch Radek, Ing. – člen KSKŘI v ČR od roku 1997
2. volebním období je předsedou dozorčí rady KSKŘI v ČR, je spoluzakladatelem Severočeské územní sekce a současně jejím tajemníkem. Sám působí jako správce konkursní podstaty; má koncesi dražebníka a licitátora. Publikuje v oblasti konkursního práva.

Indráček Zdeněk, JUDr. – členství v KSKŘI od roku 1998
člen dozorčí rady KSKŘI v ČR, člen výboru Jihočeské územní sekce. Pracuje jako správce konkursní podstaty.

Pelikán Václav, Ing. – členství v KSKŘI od roku 1994
je několik volebních období předsedou disciplinární komise a členem dozorčí rady. Pracoval v dalších odborných komisích KSKŘI v ČR. Vysoce odborná je jeho činnost likvidátora a správce konkursní podstaty. Publikuje a přednáší.

Dokumenty z Komory

Návrh novely prováděcí vyhlášky č. 476/1991 Sb. k zákonu o konkursu a vyrovnání

Komora specialistů pro krizové řízení připravila návrh novely prováděcí vyhlášky k ZKV, kterým se explicitně kodifikuje způsob výpočtu odměny za výkon funkce správce tak, že k odměně stanovené tarifem (vyhl. č. 476/1991 Sb.) se připočte DPH a další dvě drobné změny s tím související. Vycházela z novely zákona o DPH provedené zákonem č. 322/2003 Sb. účinné od 1.10.2003, kterou byl novelizován rovněž § 14 odst. 4 zákona o DPH (v detailu viz odůvodnění k návrhu). Návrh byl projednán představenstvem Komory na zasedání v březnu 2004 a byl předán na Ministerstvo spravedlnosti ČR.

NÁVRH VYHLÁŠKA ze dne ...,

kteřou se mění vyhláška č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění vyhlášky č. 37/1992 Sb., vyhlášky č. 583/1992 Sb., vyhlášky č. 277/1996 Sb. a vyhlášky č. 229/2000 Sb.

Ministerstvo spravedlnosti podle 71 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákona č. 122/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 74/1994 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 156/1994 Sb., zákona č. 224/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 94/1996 Sb., zákona č. 151/1997 Sb., zákona č. 12/1998 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 214/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 368/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 125/2002 Sb., zákona č. 403/2002 Sb., zákona č. 101/2003 Sb. a zákona č. 210/2003 Sb. (dále jen „zákon“) stanoví:

Čl. I

Vyhláška č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění vyhlášky č. 37/1992 Sb., vyhlášky č. 583/1992 Sb., vyhlášky č. 277/1996 Sb. a vyhlášky č. 229/2000 Sb. se mění takto:

1. V § 6 se číslice slova „až 8“ nahrazují slovy „až 8b“.
2. V § 7 se za slova „zástupce správce“ vkládá čárka, vypouští písmeno „a“ a za slova „zvláštního správce“ se vkládají slova „a předběžného správce“.
3. Za § 8a se vkládá § 8b, který včetně poznámky pod čarou č. 1) zní:

„§ 8b

Vykonává-li funkci správce osoba, která je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se konkursní odměna nebo vyrovnací odměna o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou by byl správce povinen z konkursní odměny nebo z vyrovnací odměny stanovené podle předcházejících ustanovení této vyhlášky odvést podle zvláštních právních předpisů.¹⁾

¹⁾ § 14 odst. 4 zákona č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.“

Čl. II

Výše konkursní odměny za výkon funkce správce podstaty a výše vyrovnací odměny za výkon funkce vyrovnacího správce v řízeních, která byla zahájena přede dnem účinnosti této vyhlášky, jako pohledávky za podstatou podle zákona se řídí ustanoveními této vyhlášky.

Čl. III

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Odůvodnění

V důsledku novelizace zákona České národní rady č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále jen „ZDPH“), zákonem č. 322/2003 Sb. (viz čl. I bod 108 tohoto zákona), se s účinností od 1. ledna 2004 zvýšila sazba daně z přidané hodnoty (dále jen „daň“) u odměn za výkon funkce správce konkursní podstaty, zástupce správce, zvláštního správce a předběžného správce a za výkon funkce vyrovnacího správce (dále jen „odměna“), z dosavadních 5% na 22% (příloha č. 2 k ZDPH ve znění uvedené zákona). V důsledku této změny se příjmy z odměn za výkon funkce správce u osob, které jsou plátcí daně, od počátku roku 2004 reálně snížily o 17%, neboť dosavadní sazba daně do 31.12.2003 činila 5%.

V důsledku novelizace ZDPH zákonem č. 322/2003 Sb. (viz čl. I bod 45 tohoto zákona) byla s účinností od 1.10.2003 z ust. § 14 odst. 4 ZDPH vypuštěna slova „která se považuje za úhradu včetně daně, a daň se vypočte podle § 17 odst. 3“. Ustanovení § 14 odst. 4 ZDPH tedy nyní zní: „V případě, že úhrada za zdanitelné plnění není považována za cenu podle zvláštních právních předpisů,10) je základem daně úhrada za zdanitelné plnění. Stejným způsobem se postupuje při stanovení základu daně v případě odměny správce konkursní podstaty podle zákona o konkursu a vyrovnání.“

Odměna za výkon funkce správce sice není upravena zákonem o cenách, ale zvláštním předpisem – zákonem o konkursu a vyrovnání, a proto se na ni nevztahuje zákon o cenách (viz § 1 odst. 4 zákona o cenách); to platí i je-li odměna stanovena prováděcí vyhláškou (k provedení

zvláštního zákona). I když tedy odměna za výkon funkce správce není cenou podle zákona o cenách, stejně se počítá od 1.10.2003 v souladu § 14 odst. 4 ZDPH v platném znění u odměny má daň vypočítávat tak, že za „úhradu za zdanitelné plnění“ se považuje odměna správce bez daně.

V zájmu právní jistoty a jednotného výkladu ustanovení o rozvrhu výtěžku zpeněžení v konkursu v aplikační praxi konkursních soudů tedy navržená novelizace promítá legislativní změnu v ZDPH, do detailní úpravy způsobu výpočtu odměny za výkon funkce správce v prováděcí vyhlášce.

Návrh vyhlášky je plně slučitelný s ústavním pořádkem České republiky a jejím právním řádem, jakož i s právem Evropských společenství a Evropské unie.

Navrhovaná právní úprava nebude mít v zásadě žádný nepříznivý finanční dopad na státní rozpočet, neboť zvýšení odměny za výkon funkce správce připočtením daně k částce odměny stanovené zákonem o konkursu a vyrovnání je kompenzováno zvýšením sazby daně, kterou budou správci povinni z odměny za výkon funkce správce podle sazby daně stanovené ZDPH odvést. V důsledku toho by měl příjem státního rozpočtu zůstat v zásadě nezměněn.

V zájmu právní jistoty se novelou dále do výčtu osob s nárokem na konkursní odměnu v ust. § 7 vyhlášky legislativně promítá zavedení institutu předběžného správce do zákona o konkursu a vyrovnání provedené zákonem č. 105/2000 Sb., které nebylo do textu vyhlášky novelou – vyhláškou č. 229/2003 Sb. důsledně provedeno (novelizován toliko § 8 vyhlášky nikoliv § 7).

Vyjádření KSKŘI v ČR k návrhu paragrafového znění zákona o úpadku a způsobech jeho řešení, které bylo předané v rámci připomínkového řízení MS ČR (insolvenční zákon)

K předloženému návrhu rekodifikace úpadkového práva nejprve uvádíme následující vyjádření týkající se základních principů a posléze vyjádření k jednotlivým paragrafům:

Stávajícímu zákonu o konkursu a vyrovnání je vytýkána pomalost a neefektivnost. Předložený návrh vychází z koncepce americké úpravy úpadkového práva a posiluje šanci dlužníka, aby ještě před konkursem dosáhl řešení své úpadkové situace.

Podle našeho názoru zařazením institutu reorganizace nebude dosaženo hlavních cílů, tj. zrychlení a zefektivnění konkursu, a ani pokračování v podnikatelské činnosti dlužníka. Čeští dlužníci se zabývají řešením své úpadkové situace pozdě a většinou před podáním návrhu převedou bonitní majetek na třetí osoby bez adekvátního plnění. Tím, že jim bude dána ještě možnost jak konkurs návrhem reorganizace oddálit, dojde pouze k prodloužení nejistého stavu a zhoršování ekonomické situace dlužníka.

Systémově je tendence vedoucí k posilování pravomocí věřitelů v úpadkovém řízení správná. V našem sou-

časném prostředí je však potřeba zvažovat situace, kdy většina věřitelů (včetně státu) je pasivních. Aktivní věřitelé jsou zejména subjekty, které se snaží získat nepřiměřené výhody pro sebe na úkor věřitelů ostatních. Správce by se tak mohl stát „rukojmím“ a podlehnout tlaku na zvýhodnění věřitelů, kteří jej jmenovali.

K dalším principům:

- Proti 100% uspokojení nároků zajištěných věřitelů ze zpeněžení zajištěné věci nebo práv nelze nic namítat.
- V návrhu chybí obdoba ustanovení § 27 odst. 5 současného zákona – tzn. vyplacení pohledávek ve prospěch konkursní podstaty, a nedojde-li k tomu – sepsání věci, práva nebo pohledávky do konkursní podstaty. Tímto postupem se dařilo konkursním správcům získávat významnou část majetku, z jehož prodeje v dražbě byli věřitelé v rámci rozvrhu uspokojováni.
- Návrh zákona se nezabývá řešením postavení konkursních správců. Činnost správců je kritizována, neexistu-

je jednotný systém jejich zapisování do seznamu, vzdělávání, kvalifikace ani kárné odpovědnosti.

- d) V § 160 návrhu se uvádí, že se nepřerušují daňová řízení. Návrh tak přispívá ke stanovisku MF ČR, které bylo vyjádřeno v novele zákona o DPH - § 105. Podle tohoto ustanovení, finanční úřad nebude při provozování podniku v konkursu vracet nadměrné odpočty v případě, že existují nedoplatky na dani v době před prohlášením konkursu. Fakticky to znamená likvidaci provozovaných podniků, které mají nadměrné odpočty DPH a dochází tak k popření základního cíle rekodifikace – znovuoživení podnikání.

Dále podrobněji k jednotlivým paragrafům:

§ 16

Doporučujeme ponechat vedení seznamu (správců) profesní organizaci a nezatěžovat stát novou institucí; řešit odvoláním se na doprovodný zákon o správci a Komoře správců.

§ 17 odst. 1

... nebo jím pověřený konkursní soudce ...

§ 18 odst. 1

Doplňuje se text „... odvolal, neplní-li insolvenční správce řádně své povinnosti a místo něho ...“

§ 18 odst. 3

Jak by byla řešena odměna zproštěného správce?

§ 21

K odměně správce:

- je potřeba postavit najisto jak je to s DPH a odměnou správce?
- je výkon činnosti správce – činností ve veřejném zájmu – viz nálezy ÚS č. 403/2003 Sb., nebo podnikání jak uvádí interní pokyny MF ČR?

§ 21 odst. 4

Rozsah činností, k nimž je správce povinen, je ovlivněn charakterem spravované majetkové podstaty. U velkých subjektů je vyloučeno, aby činnosti byly zajišťovány jednou osobou a platba nákladů byla hrazena z odměny správce. Za vyhovující bychom považovali text současného zákona v § 8 odst. 3:

„Činnosti, k nimž je správce povinen, může správce zadat třetím osobám na účet podstaty jen se souhlasem věřitelského výboru.“

§ 26 odst. 3

Obáváme se, že jednoměsíční lhůta může být krátká pro orientaci v problémech dlužníka.

§ 30 odst. 3

Doporučujeme vypustit, že věřitelský výbor rozhoduje **většinou** hlasů svých členů a dále vypustit větu: „Usnášet se věřitelský výbor může jen tehdy, jestliže je přítomna nadpoloviční většina jeho členů nebo jejich náhradníků.“

Obáváme se, že by za současného stavu byl věřitelský výbor velmi často neusnášený schopný.

§ 62 odst. 1

Navrhujeme doplnit

„... připojit kromě poslední účetní závěrky, pořizované podle účetních předpisů.“

§ 92 odst. 2

K rozdělení nákladů uvádíme:

náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty mohou v sobě zahrnovat též náklady pod bodem d), e), f) [pozor, úprava textu], g), h).

§ 94 odst. 2

Dotčeno místo dořešeno.

§ 130

Místo § 128 odst. 1 má být zřejmě § 129 odst. 1.

§ 138

Navrhujeme prodloužit lhůtu o 3 až 6 měsíců – tím by se zvýšila možnost dosáhnout lepšího uspokojení věřitelů.

§ 153

Navrhujeme vypustit odst. 2 – mohl by být zneužíván ze strany nájemců.

§ 154 odst. 1

Smyslu tohoto ustanovení jsme nerozuměli, domníváme se, že je nezbytné, aby podnik stále pokračoval.

§ 160 písm. c)

Viz úvodní poznámka.

§ 160 odst. 2

Doporučujeme vypustit, mohlo by dojít k blokaci insolvenčního řízení.

§ 178 odst. 5

Je na zvážení, zda na všechny zajištěné věci a hodnoty je dražba nejvhodnější řešení; např. bude-li zajištěn velký podnik, nemusí být dražba vhodným způsobem prodeje.

§ 180 odst. 3

Doporučujeme vypustit, pohledávky se vždy prodávají pod nominální cenou; dosavadní praxe funguje a je zbytečné ji komplikovat.

§ 182 odst. 2

Tomuto znění nerozumíme; když je provoz podniku ukončen, jakou podnikatelskou činnost má zákonodárce na mysli?

Doporučujeme vypustit.

Hlava V. - Oddlužení

odst. 2 písm. b - Zřejmě ... nepoctivý záměr

§ 309

Navrhujeme doplnit:

„odst. 4

Ministerstvo může pověřit vedením insolvenčního rejstříku jinou právní osobou.“

Praha 14. května 2004

JUDr. Jarmila Veselá
prezidentka

Přehled vybraných zákonů ČR a souvisejících předpisů platných k 1. 1. 2004, včetně následných změn, na webových stránkách KSKŘI v ČR

Pro potřeby členů Komory byl zpracován přehled vybraných zákonů ČR a souvisejících předpisů platných k 1. 1. 2004, včetně následných změn, který je členěn do tří částí:

- ČÁST I. Zákony daňové, účetní a související předpisy,
- ČÁST II. Zákony obchodního, občanského a trestního práva a související předpisy,
- ČÁST III. Zákony z oblasti pracovního práva a související předpisy.

Přehled je k dispozici na webových stránkách KSKŘI v ČR v uzavřené oblasti v části označené ZÁKONY a bude upravován v návaznosti na aktualizace prováděné orgány státní správy.

Zvláště upozorňujeme na předpisy, které byly aktualizovány a jsou důležité pro správce konkursních podstat:

Zákon č. 586/1992 Sb., **o daních z příjmů**, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 588/1992 Sb., **o dani z přidané hodnoty**, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 357/1992 Sb., **o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí**, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, **pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví**, ve znění pozdějšího předpisu

Vyhláška č. 449/2003 Sb., kterou se pro účely **poskytování cestovních náhrad stanoví výše sazeb stravného, výše sazeb nákladních náhrad za používání silničních motorových vozidel a výše průměrných cen pohonných hmot**

Zákon č. 634/1992 Sb., **o ochraně spotřebitele**, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 303/1995 Sb., **o minimální mzdě**, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 589/1992 Sb., **o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti**, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 54/1956 Sb., **o nemocenském pojištění**, ve znění pozdějších předpisů

Úplná znění zákonů a předpisů obsažených v přehledu jsou v tištěné podobě k nahlédnutí v knihovně Komory.

Z dopisů čtenářů

Vážená redakční rado Bulletinu,

velice Vám děkuji za otištění úplného znění stanoviska náměstkyně ministra financí ing. Yvony Legierské ze dne 12. 2. 2004.

Po přečtení stanoviska jsem nevěděl zda právě spadla z měsíce, či zda si z nás chce dělat legraci! Pokud se pan ministr obklopuje takto „nadanými lidmi“, pak nemůžeme chtít, aby se problémy řešily. Naopak! Tací jako pí Legierská, uměle problémy množí a komplikují, než by byli ochotni něco konkrétního udělat.

Hrubě jsem se mylil, když jsem si myslel, že rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou závazná a především pro státní instituce. O zaplacení přeplatku na DPH do podstaty vedu soudní spor proti Českému státu - FÚ Vrchlabí již tři roky. Dosud není rozhodnuto. Při posledním řízení u Krajského soudu v Hradci Králové jsem se zástupce Finančního ředitelství zeptal na existenci známé judikatury a odpověď? „To se nemůže týkat finančních úřadů, kam bychom došli!“

A nějak podobně to myslí i paní Legierská! Co potom můžeme chtít?

Ing. Jan Lukeš
SKP

Výňatky ze soudní judikatury č. 10/2003

Přerušeni konkursního řízení

§ 4, § 14 odst. 1 písm. a), § 14 odst. 1 písm. c), § 66b odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

- I. Bez zřetele k ustanovení § 66b odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, je přerušeni konkursního řízení v důsledku prohlášení konkursu na majetek některého z jeho účastníků pojmově vyloučeno.
- II. Je-li prohlášen konkurs na majetek věřitele, který podal návrh na prohlášení konkursu, soud bez dalšího jedná jako s účastníkem konkursního řízení se správcem konkursní podstaty tohoto věřitele.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 782/2002

Z odůvodnění:

Krajský soud usnesením ze dne 26. listopadu 1997, čj. K 28/95-214, prohlásil konkurs na majetek dlužníka a správcem jeho konkursní podstaty ustanovil Ing. V. V.

Vrchní soud pak usnesením ze dne 15. prosince 1998, čj. 4 Ko 51/98-383, zastavil – odkazuje na ustanovení § 43 odst. 2 a § 211 občanského soudního řádu – řízení o odvolání dlužníka, uváděje, že šlo o odvolání blanketní, v němž dlužník vedle nedostatku náležitostí dle § 79 o. s. ř. nevedl nic z toho, co je obligatorní náležitostí odvolání, totiž v čem spatřuje nesprávnost napadeného usnesení nebo postupu soudu a čeho se domáhá. Uvedené nedostatky odvolání, pro něž nelze v odvolacím řízení pokračovat, dlužník neodstranil ani poté, co k tomu byl vyzván usnesením soudu prvního stupně ze dne 22. prosince 1997 (čj. K 28/95-272) a poučen, že jinak bude odvolací řízení zastaveno.

Dlužník podal proti usnesení odvolacího soudu včas dovolání, namítaje, že je dán dovolací důvod dle ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. (jehož prostřednictvím lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování). Konkrétně dovolatel brojí proti závěru odvolacího soudu, že v době jeho rozhodnutí odvolání trpělo takovými vadami, pro které nebylo možné v řízení pokračovat. Odvolání doplnil již podáním ze dne 17. června 1998, došlým soudu prvního stupně 18. června 1998; toto jeho podání však soud prvního stupně odvolacímu soudu neodeslal, takže ten je neměl v době rozhodnutí k dispozici. Jelikož nebyl důvod zastavit odvolací řízení, dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

V průběhu dovolacího řízení byl prohlášen konkurs na majetek navrhujícího věřitele – S., státního podniku v likvidaci (dále též jen „státní podnik“) – a to usnesením krajského soudu ze dne 4. dubna 2002, čj. 43 K 10/2002-46; správkyň konkursní podstaty jmenovaného byla ustanovena S. k. v. o. s. Jelikož přerušeni konkursního řízení v důsledku prohlášení konkursu na majetek některého z jeho účastníků je (ať již ve fázi rozhodování o návrhu na prohlášení konkursu nebo ve fázi počínající prohlášením konkursu na majetek dlužníka) pojmově vyloučeno (nehledě k ustanovení § 66b odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů) Nejvyšší soud jako s navrhující věřitelkou v dovolacím řízení bez dalšího jednal se správkyň konkursní podstaty státního podniku.

Podle bodu 17. Hlavy I, Části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde i v této věci.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. f) o. s. ř. a je i důvodné.

Kritikou závěru odvolacího soudu, že odvolání není přijatelné, dovolatel z obsahového hlediska uplatnil i dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jímž lze namítat, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Podle ustanovení § 205 odst. 1 o. s. ř. v odvolání má být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4 o. s. ř.) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v čem je spatřována nesprávnost tohoto rozhodnutí nebo postupu soudu a čeho se odvolatel domáhá.

Nejvyšší soud ovšem v usneseních uveřejněných pod čísly 36/1999, 47/2000 a 29/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i v řadě dalších rozhodnutí, vysvětlil, že je-li z odvolání (projednávaného podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. 1. 2001) zřejmé, které rozhodnutí a v jakém rozsahu odvolatel napadá, nebrání neuvedení údajů o tom, v čem je spatřována nesprávnost rozhodnutí nebo postupu soudu prvního stupně a čeho se odvolatel domáhá, dalšímu pokračování odvolacího řízení. Jelikož odvolací soud zdůvodnil zastavení odvolacího řízení právě absencí údaje o tom, v čem odvolatel spatřuje nesprávnost napadeného usnesení nebo postupu soudu a čeho se domáhá, je jeho rozhodnutí již proto nesprávné a dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. byl uplatněn právem.

Tvrzení dovolatele ohledně chybného postupu soudu při nakládání s doplněním odvolání z obsahového hlediska rovněž nevystihuje dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. (na který dovolatel výslovně odkazuje), nýbrž dovolací důvod formulovaný v ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Ze spisu je patrné, že poté, co dlužník podal proti usnesení o prohlášení konkursu ze dne 26. listopadu 1997 tzv. blanketní odvolání (č. l. 271), jej soud prvního stupně vskutku usnesením ze dne 22. prosince 1997, doručeným

20. ledna 1998, vyzval, aby odvolání doplnil o údaj, v čem spatřuje nesprávnost napadeného usnesení a čeho se odvoláním domáhá. Žádosti dlužníka o prodloužení lhůty k doplnění odvolání (srov. č. l. 299-300) soud prvního stupně nevyhověl (srov. referát na č. l. 301 p. v.) a zaslal spis odvolacímu soudu, jemuž došel 10. února 1998 (srov. předkládací zprávu č. l. 301b). Podání označené jako „doplnění a odůvodnění odvolání ze dne 19. prosince 1997“, datované 17. června 1998 a adresované odvolacímu soudu prostřednictvím soudu prvního stupně, jež došlo soudu prvního stupně 19. června 1998, je pak zažurnalizováno na č. l. 449-453 spisu. Podle vyjádření vedoucí soudní kanceláře ze dne 21. června 1999 (č. l. 455) nebylo poslední zmíněné podání chybou zapisovatelky odesláno za spisem k odvolacímu soudu.

Nejvyšší soud pak již v usnesení ze dne 21. února 2001, sp. zn. 20 Cdo 2936/99, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2001, pod číslem 89, na něž v podrobnostech odkazuje, formuloval a odůvodnil závěr, pod-

le kterého, přistoupí-li odvolatel (jako zde) k odstranění vad odvolání až po uplynutí lhůty určené mu k tomu soudem prvního stupně (§ 209 věta první o. s. ř.), je věcí jeho procesní opatrnosti, aby se zřetelem k důsledkům, jež se s jeho liknavostí pojí (srov. § 209 větu druhou o. s. ř.), zaslal doplňující podání již přímo odvolacímu soudu. Nestoupil-li však soud prvního stupně podání, kterým odvolatel odstranil vady odvolání po uplynutí stanovené lhůty, bez prodloužení odvolacího soudu za spisovým materiálem a ten zastavil odvolací řízení pro vady odvolání, pak odvolací řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Na tomto základě lze uzavřít, že odvolací řízení v této věci je postiženo i jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 a 5 o. s. ř.).

Přerušeni řízení. Vyloučení pohledávky z majetku konkursní podstaty

§ 14 odst. 1 písm. a), § 14 odst. 1 písm. c), § 27 odst. 6 zákona č. 328/991, o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

Účinky přerušeni řízení v důsledku prohlášení konkursu na majetek žalobce [§ 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů] pomíjejí za trvání konkursu i tím, že správce konkursní podstaty vyloučí pohledávku, o kterou se vedl spor v přerušeni řízení, z majetku konkursní podstaty žalobce (§ 27 odst. 6 uvedeného zákona); oprávnění nakládat s pohledávkou tím přechází zpět na žalobce (úpadce).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 361/2001

Z odůvodnění:

Krajský soud rozsudkem ze dne 25. října 1999, čj. 33 Cm 304/97-141, zamítl žalobu o zaplacení částky 1 394 293,76 Kč s příslušenstvím (bod I. výroku) a určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

K odvolání obou účastníků (odvolání žalovaného směřovalo jen proti výroku o nákladech řízení) vrchní soud rozsudkem ze dne 30. ledna 2001, čj. 1 Cmo 63/2000, 64/2000-186, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil v bodě I. výroku (první výrok), ve výroku II. jej změnil tak, že žalobkyni uložil zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení částku 44 125 Kč (druhý výrok) a zavázal žalobkyni zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 17 650 Kč (třetí výrok). Co do potvrzujícího výroku odvolací soud přisvědčil závěru soudu prvního stupně, že účastníci nesjednali platně smlouvu o dílo, takže žalobkyni (P., spol. s r. o.) nevzniklo právo na doplacení ceny díla a žalovanému právo na smluvní pokutu.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu, jež napadla v plném rozsahu, podala žalobkyně včasné dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu, namítajíc, že je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání pak podrobně snáší argumenty na podporu závěru o existenci uplatněného dovolacího důvodu, přičemž v jejich rámci zpochybňuje i správnost skutkových závěrů odvolacího soudu a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zru-

šil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako nepřipustné.

Podle bodu 17. Hlavy I, Části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud – ve shodě s bodem 15. Hlavy I, Části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb. – odvolání rovněž projednal a rozhodl o něm (jak se výslovně podává z odůvodnění jeho rozsudku) podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. 1. 2001. Na majetek žalobkyně byl v průběhu dovolacího řízení prohlášen konkurs, a to usnesením krajského soudu ze dne 4. května 2001, sp. zn. 38 K 13/2001, čímž se řízení podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZKV“), ze zákona přerušilo. Podle sdělení správce konkursní podstaty žalobkyně, došlého soudu 20. května 2003 a doloženého usnesením krajského soudu ze dne 3. dubna 2003, čj. 38 K 13/2001-171, jenž takový postup schválil, však správce konkursní podstaty žalobkyně pohledávku, o kterou se vede spor, z této konkursní podstaty vyloučil (§ 27 odst. 6 ZKV), čímž účinky přerušeni řízení pominuly a oprávnění

s pohledávkou nakládat přešlo ze správce konkursní podstaty (srov. § 14 odst. 1 písm. a) ZKV) zpět na dovolatelku.

V průběhu dovolacího řízení bylo dále Nejvyššímu soudu ohlášeno, že na straně žalobkyně došlo k procesnímu nástupnictví formou singulární sukcese, a to na základě smlouvy o postoupení pohledávky, uzavřené dne 25. října 2000, již žalobkyně postoupila pohledávku, o kterou se vede spor, obchodní společnosti P. II, spol. s r. o. Nejvyšší soud, který měl ohlášené procesní nástupnictví za doložené označenou postupní smlouvou, proto jako se žalobkyně jednal dále s obchodní společností P. II, spol. s r. o. (která k 2. červenci 2003 vstoupila do likvidace). Dovolání v této věci není přípustné. Dle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti rozsudku upravují ustanovení § 237, § 238 a § 239 o. s. ř.

Zmatečnostní vady řízení vypočtené v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., které (s výjimkami zakotvenými v odstavci druhém) zakládají přípustnost dovolání proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, dovoláním namítány nejsou a ze spisu se nepodávají.

Podle § 238 odst. 1 o. s. ř. dovolání přípustné není, neboť rozsudek odvolacího soudu nebyl ve výroku o věci samé (o zaplacení částky 1 394 293,76 Kč s příslušenstvím) rozsudkem měnícím [písmeno a)], jak se mylně domnívá dovolatelka, nýbrž potvrzujícím, a nejde ani o situaci předjímanou pod písmenem b), jelikož rozsudku krajského soudu ze dne 25. října 1999 jiný rozsudek soudu prvního stupně nepředcházela.

Podmínky stanovené v § 239 o. s. ř. daná věc rovněž nesplňuje, neboť odvolací soud výrokiem svého rozhodnutí přípustnost dovolání nevyslovil (odstavec 1) a dovolatelka před vyhlášením napadeného rozsudku návrh na vyslovení přípustnosti dovolání nevznesla (odstavec 2).

Dovolatelka napadla rozsudek odvolacího soudu v plném rozsahu, tedy včetně výroků o nákladech řízení. Ty – ač součástí rozsudku – mají povahu usnesení, takže přípustnost dovolání proti nim je nutno poměřovat ustanoveními § 237, § 238a a § 239 o. s. ř.

Existenci zmatečnostních vad řízení dle § 237 odst. 1 o. s. ř. Nejvyšší soud již dříve vyloučil a podle § 239 o. s. ř. není dovolání proti označeným výroků přípustné již proto, že nejde o usnesení „ve věci samé“ a že nejde o výroky potvrzující. Ustanovení § 238a odst. 1 písm. b) až g) o. s. ř. přípustnost dovolání rovněž nezakládají, jelikož nejde o žádný z případů zde vypočtených. A konečně není dovolání přípustné ani dle § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř.; u výroku o nákladech odvolacího řízení je tomu tak proto, že nejde ani o měnící usnesení odvolacího soudu a u výroku o nákladech řízení před soudem prvního stupně proto, že označené ustanovení v části věty za středníkem přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo změněno usnesení soudu prvního stupně o nákladech řízení, výslovně zapovídá.

Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání jako nepřípustného; Nejvyšší soud je proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), odmítl (§ 243b odst. 4, § 218 odst. 1 písm. c) o. s. ř.).

Osoby oprávněné k podání odvolání proti usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku. Lhůta k podání odvolání. Stav řízení. Důvody zmatečnosti. Ke zmatečnosti podle § 229 odst. 4 o. s. ř.

§ 4 odst. 4, § 7, § 12a odst. 5 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb., č. 12/1998 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 214/2000 Sb., č. 368/2000 Sb., č. 370/2000 Sb. a č. 120/2001 Sb. a nálezu Ústavního soudu č. 210/2003 Sb.
§ 90, § 201, § 218 odst. 1 písm. b) o. s. ř., ve znění účinném před 1. 1. 2001
§ 218 písm. b), § 229 odst. 4 o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2001

- I. Osobám uvedeným v ustanovení § 12a odst. 5 věty druhé zákona č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, začíná běžet lhůta k podání odvolání proti usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku od doručení rozhodnutí posledního z těch dosavadních účastníků řízení, kteří jsou legitimováni k podání odvolání podle § 12a odst. 5 věty první uvedeného zákona; to platí bez zřetele k tomu, zda se takový dosavadní účastník řízení sám práva odvolání vzdal. Podáním včasného odvolání se taková osoba stává dalším navrhovatelem ve smyslu ustanovení § 4 označeného zákona a platí pro ni stav řízení v době, kdy její odvolání došlo soudu.
- II. Usnesení, jímž odvolací soud odmítl odvolání jako podané osobou neoprávněnou, lze zrušit pro vady řízení a rozhodnutí soudu prvního stupně, jen jestliže mohly mít vliv na správnost závěru odvolacího soudu, že odvolání bylo podáno někým, kdo k němu není oprávněn.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 29 Odo 184/2001

Z odůvodnění:

Ve výroku označeným usnesením odvolací soud odmítl – odkazuje na ustanovení § 218 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. 1. 2001 (dále též jen „o. s. ř.“) – odvolání banky, a. s., identifikační číslo 123456 (dále též jen „banka“), proti usnesení ze dne

4. října 2000, čj. 26 K 72/2000-12, jímž krajský soud zamítl návrh dlužníka na prohlášení konkursu na jeho majetek pro nedostatek majetku. Odvolací soud uvedl, že podle ustanovení § 201 o. s. ř. může rozhodnutí soudu prvního stupně napadnout odvoláním účastník řízení, přičemž okruh účastníků konkursního řízení je ustanovením

§ 7 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZKV“) vymezen tak, že jimi jsou věřitelé, kteří uplatňují nároky (konkursní věřitelé) a dlužník. Ve fázi konkursního řízení před prohlášením konkursu až do právní moci rozhodnutí o návrhu na prohlášení konkursu je pak účastníkem řízení – dle § 90 o. s. ř. – též navrhuje věřitel. Postavení konkursního věřitele – pokračoval odvolací soud – osoba, která má pohledávky za dlužníkem, nezískává automaticky, ale až tím, že pohledávky v konkursu uplatňuje, což je možné jen způsobem uvedeným v § 20 ZKV. Odvolatelka návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka nepodala, takže v řízení neměla postavení účastníka dle § 90 o. s. ř., a pohledávku do konkursu nemohla přihlásit, neboť ten nebyl prohlášen, tudíž se nemohla stát účastníkem řízení ani podle speciálního ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání. Za této situace nelze banku považovat za osobu oprávněnou k podání odvolání.

Banka podala proti usnesení odvolacího soudu včas dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř., namítajíc, že jsou dány dovolací důvody dle § 241 odst. 3 písm. a), c) a d) o. s. ř., tedy že v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237 [písmeno a)], rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování [písmeno c)], a že spočívá na nesprávném právním posouzení věci [písmeno d)]. Dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. tkví podle dovolatelky v tom, že odvolací soud při rozhodování zcela pominul ustanovení § 12a odst. 5 ZKV, jež jí přiznává právo podat odvolání a tedy i statut účastníka řízení (jako věřitelce s peněžitou pohledávkou za dlužníkem), když podle cit. ustanovení nemusí jít o věřitele, kteří prohlášení konkursu navrhli nebo k návrhu přistoupili. Dovolatelka se též domnívá, že v důsledku nesprávného právního posouzení věci jí byla nesprávným postupem soudu odňata možnost před soudem jednat [ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.]. V důsledku rozhodnutí o odmítnutí odvolání se totiž odvolací soud nezabýval odvoláním po věcné stránce a dovolatelka nemohla bránit svá práva. Dovolatelka dále podrobně polemizuje i se závěry soudu prvního stupně a z této argumentace usuzuje na existenci dovolacího důvodu dle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle bodu 17. Hlavy I, Části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb. dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde – ve smyslu bodu 15. Hlavy I, Části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb. – i v této věci, jelikož odvolací soud odvolání rovněž projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. 1. 2001.

V průběhu dovolacího řízení ohlásila původní dovolatelka (podáním došlým soudem 27. května 2002), že na její straně došlo k procesnímu nástupnictví (formou singulární sukcese), jelikož dvěma smlouvami o postoupení pohledávek (ze dne

28. března 2002, č. 123 a č. 456) postoupila pohledávky za dlužnicí, z nichž dovozovala svou legitimaci v řízení (šlo o pohledávky ze dvou smluv o devizovém úvěru ze dne 23. srpna 1996, č. 136 a č. 137, ve znění dodatků), Č. k. a. Tuto skutečnost pak doložila postupnými smlouvami. Č. k. a. pak podáním došlým soudem 6. prosince 2002 a učiněným společně s obchodní společností E. G., a. s. oznámila, že pohledávku ze smlouvy o devizovém úvěru ze dne 23. srpna 1996, č. 137, ve znění dodatků, kterou nabyla od původní dovolatelky smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 28. března 2002, č. 456, postoupila dále (smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 5. listopadu 2002, č. 789) obchodní společnosti E. G., a. s. Uvedené doložila postupně smlouvou. Nejvyšší soud proto v rozsahu, v němž pohledávku původní dovolatelky ze smlouvy o devizovém úvěru č. 136 nabyla Č. k. a., jednal jako s dovolatelkou dále s Č. k. a. a v rozsahu, v němž pohledávku původní dovolatelky ze smlouvy o devizovém úvěru č. 137 nabyla nejprve Č. k. a. a posléze obchodní společnost E. G., a. s., jednal jako s dovolatelkou dále s obchodní společností E. G., a. s. (srov. též usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 44/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolání je přípustné dle § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř.

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. „zmatečností“), a (jeli dovolání přípustné) k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; jinak je – v rozsahu, ve kterém bylo rozhodnutí dovoláním napadeno – vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Jelikož jiné vady řízení nejsou dovoláním namítány a z obsahu spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se nejprve zabýval otázkou, zda řízení je postiženo vadou tvrzenou dovolatelkami.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. je řízení zmatečné i tehdy, jestliže účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Touto vadou řízení netrpí. Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích mnohokrát vysvětlil, že hodnotící úsudek projevený v rozhodnutí (zde závěr odvolacího soudu, že odvolatelka není osobou k podání odvolání oprávněnou) není nesprávným postupem soudu „v průběhu řízení“ (srov. např. rozhodnutí uveřejněná pod čísly 27/1998 a 49/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 1997, sp. zn. 2 Cdon 887/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 1998, pod pořadovým číslem 42 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. října 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 1997, pod pořadovým číslem 36). Vzhledem k tomu, že dovolatelky s jiným „postupem“ soudu než s rozhodnutím o odmítnutí odvolání zmatečnost řízení nespojují, lze uzavřít, že dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř. zjevně dán není.

Právně bezvýznamné jsou rovněž argumenty, jež dovolatelky snáší na podporu závěru o existenci dovolacího důvodu dle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. Nejvyšší soud již v rozhodnutí uveřejněném pod číslem 47/2000 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i v dalších svých rozhodnutích, formuloval a odůvodnil závěr, podle něž vylučuje-li povaha rozhodnutí odvolacího soudu, jímž se řízení končí, možnost věcného přezkumu rozhodnutí soudu prvního stupně, pak tvrzení, že rozhodnutí soudu prvního stupně je nesprávné, případně, že řízení, které vydání tohoto rozhodnutí předchází

zelo, je postiženo vadami, sama o sobě důvodnost dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu nezakládají.

Usnesení, jímž bylo odvolání odmítnuto podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. b) o. s. ř., lze zrušit jen pro takové vady řízení a rozhodnutí soudu prvního stupně, jež mohly mít vliv na správnost závěru odvolacího soudu o tom, že odvolání bylo podáno někým, kdo k němu není oprávněn (srov. *mutatis mutandis* též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 1997, sp. zn. 2 Cdon 1635/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod číslem 16). Dovolatelky pojí dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. pouze ke zjišťování skutkového stavu soudem prvního stupně, již proto je dovolání v dotčené části – se zřetelem k výše uvedenému – neopodstatněné.

Dovolání je přesto důvodné.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je jednotná i v závěru, podle kterého je Nejvyšší soud povinen v dovolacím řízení přihlídnout k tomu, že ustanovení zákona, které při řešení věci použil odvolací soud, shledal Ústavní soud později protiústavním; to, zda takové ustanovení bylo Ústavním soudem zrušeno s účinky do budoucna, není rozhodné (shodně srov. rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 59/1999 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve znění redakční opravy právní věty, uveřejněné v čísle 1, ročníku 2000, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Se zřetelem k době vydání napadeného usnesení a usnesení soudu prvního stupně je pro závěr o správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem rozhodný výklad zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb., č. 12/1998 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 214/2000 Sb., č. 368/2000 Sb. a č. 370/2000 Sb., ovšem s přihlídnutím k tomu, že Ústavní soud (k návrhu podanému Nejvyšším soudem v rámci dovolacího řízení, jež probíhalo v této věci) nálezem pléna ze dne 24. června 2003, sp. zn. Pl. ÚS 44/02, uveřejněným pod číslem 210/2003 Sb., zrušil slovo „peněžitou“ v ustanovení § 12a odst. 5 věty druhé ZKV.

Dle § 66a odst. 1 ZKV pro konkurs a vyrovnání se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak.

Podle ustanovení § 201 o. s. ř. účastník může napadnout rozhodnutí soudu prvního stupně odvoláním, pokud to zákon nevyklučuje.

Podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. b) o. s. ř. odvolací soud odmítne odvolání, které bylo podáno někým, kdo k odvolání není oprávněn.

Podle ustanovení § 12a odst. 5 ZKV proti usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu se může odvolat pouze navrhovatel a navrhovatelé, kteří přistoupili k řízení. Proti usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku se může odvolat i věřitel, který doloží, že má za dlužníkem pohledávku.

Napadené usnesení je zjevně neúplné, a tedy i nesprávné (srov. i důvody rozhodnutí uveřejněných pod čísly 20/2000 nebo 73/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) již proto, že se vůbec nelypává s úpravou obsaženou v ustanovení § 12a odst. 5 ZKV, jež má – v intencích § 66a odst. 1 ZKV – před ustanoveními občanského soudního řádu přednost. Tím, že úvahy o účastenství v konkursním řízení v době do prohlášení konkursu zakládá (především) na interpretaci ustanovení § 90 o. s. ř., se odvolací soud rovněž bez jakéhokoli dalšího odůvodnění tohoto kroku podstatným způsobem odchyluje od standardní rozhodovací praxe soudů, sjednocené i v této otázce stanoviskem občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněným pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. K tomu srov. především bod XVI-II stanoviska [str. 183-184 (359-360)], kde Nejvyšší soud formuloval stale platný závěr, že v řízení, jež končí (jako zde) zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu, jsou v době od podání návrhu do právní moci usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu účastníky konkursního řízení dlužník a věřitelé (popřípadě jiné osoby), kteří podali návrh.

Ustanovení § 12a odst. 5 věty druhé ZKV pak právo podat odvolání (a účastnit se tak odvolacího řízení) přiznává (od 1. května 2000 nově) i osobám, které se dříve účastníky konkursního řízení nestaly (které dosud účastníky řízení nebyly). Při absenci jakékoli výslovné úpravy nelze než uzavřít, že lhůta k podání odvolání osobám vyjmenovaným v označeném ustanovení začíná běžet od doručení rozhodnutí poslednímu z těch (dosavadních) účastníků řízení, kteří jsou legitimováni k podání odvolání podle § 12a odst. 5 věty první ZKV, a to bez zřetele k tomu, že oni sami se práva odvolání vzdali. Na věřitele, který za těchto podmínek podá včasné odvolání a doloží svou pohledávku za dlužníkem, je pak nutno nahlížet jako na dalšího navrhovatele ve smyslu § 4 odst. 4 ZKV, včetně toho, že pro něj platí stav řízení v době, kdy jeho odvolání došlo soudu (shodně srov. např. Krčmář, Z.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Poznámkové vydání s judikaturou k novele č. 105/2000 Sb., účinné k 1. 5. 2000, 1. vydání, IFEC, Praha 2000, str. 38, bod 9 poznámek k novele; jakož i výše označený nález pléna Ústavního soudu).

I když v posuzované věci byl jediným účastníkem řízení do vydání usnesení o zamítnutí návrhu pro nedostatek majetku dlužník, který návrh na prohlášení konkursu podal, z ustanovení § 12a odst. 5 věty druhé ZKV plyne, že nešlo o jedinou osobu oprávněnou podat proti takovému rozhodnutí odvolání. Jestliže odvolací soud legitimaci původní dovolatelky k podání odvolání nezískal z pohledu § 12a odst. 5 věty druhé ZKV (a nezabýval se tím, zda jde o věřitelku, která doložila, že má za dlužníkem peněžitou pohledávku), pak při výkladu § 218 odst. 1 písm. b) o. s. ř. v dané věci pochybil a dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. byl uplatněn právem.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§243a odst. 1 věta první o. s. ř.) napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 a 5 o. s. ř.).

Vylučovací žaloba. Prohlášení konkursu na majetek solidárně zavázaného dlužníka. Zástavní právo. Zánik zástavního práva za trvání konkursu

§ 27 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb., č. 12/1998 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 214/2000 Sb., č. 368/2000 Sb. a č. 370/2000 Sb.

- I. Žaloba o vyloučení majetku z konkursní podstaty (§ 19 zákona č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), může být úspěšná i v případě, že právní důvod soupisu později odpadl (ke dni rozhodnutí soudu o této žalobě již neexistoval).
- II. Prohlášení konkursu na majetek jednoho ze solidárních dlužníků nebrání věřiteli v tom, aby pohledávku vymáhal souběžně jak po úpadci (postupem podle zákona o konkursu a vyrovnání), tak po ostatních solidárně zavázaných dlužnících. Podstatné je, že v rozsahu plnění poskytnutého na dluh ostatními solidárními dlužníky zaniká i pohledávka přihlášená do konkursu.
- III. Zanikne-li úpadcův závazek zajištěný zástavním právem váznoucím na majetku třetí osoby v průběhu konkursu na majetek úpadce tím, že jej věřiteli uhradí solidárně zavázaný spoludlužník úpadce (§ 511 odst. 1 věta druhá, § 559 odst. 1 obč. zák.), pak tím zaniká i zástavní právo (§ 170 odst. 1 písm. a) obč. zák.).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 604/2001

Z odůvodnění:

Krajský soud rozsudkem ze dne 12. června 2000, čj. 30 Cm 270/99-39, vyloučil z konkursní podstaty úpadkyně D. spol. s r. o. (dále též jen „úpadkyně“) ostatní nebytový prostor č. 62/3, ostatní nebytový prostor č. 62/11, byt č. 62/41 a byt č. 62/43 v domě č. p. 62 na adrese U. 13, v P., všechno majetek zapsaný na listu vlastnictví číslo 431 v katastru nemovitostí pro katastrální území V., vedeném Katastrálním úřadem P. (bod I. výroku) a uložil žalované zaplatit do tří dnů od právní moci rozhodnutí žalobkyni na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně částku 7 300 Kč (bod II. výroku). Soud prvního stupně dospěl k závěru, že uzavřením zástavní smlouvy č. 800/000610/96/2/0/05/00 ze dne 31. března 1998 (dále též jen „zástavní smlouva“) a „jejím vkladem“ do katastru nemovitostí se žalobkyně stala zástavcem ohledně závazku z úvěrové smlouvy č. 800/000610/96/2/01/00 (dále též jen „úvěrová smlouva“), kterou pozdější úpadkyně uzavřela s Č. h. b. a. s. (dále též jen „banka“) dne 17. prosince 1996. Po prohlášení konkursu na majetek dlužnice D. spol. s r. o. se pak žalobkyně stala osobou zajišťující pohledávku vůči úpadkyni ve smyslu ustanovení § 27 odst. 5 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“). Žalobkyně na základě dodatku č. 2 k úvěrové smlouvě, ze dne 10. dubna 1998, přistoupila – v souladu s ustanovením § 533 občanského zákoníku – k dluhu a stala se solidární dlužnicí banky vedle úpadkyně. Přistoupením k dluhu však nedošlo ke změně v obsahu závazku ani ke změně primárního dlužníka. Plnila-li žalobkyně bance, neporušila tím žádnou právní povinnost, neboť k tomu byla povinna na základě dodatku č. 2 úvěrové smlouvy. V souladu s ustanovením § 559 odst. 1 obč. zák. pak dluh u banky splněním (žalobkyní) zanikl, čímž ve smyslu ustanovení § 151g věty první obč. zák. zaniklo i zástavní právo. Odtud soud uzavřel, že zanikla-li zajištěná pohledávka

i zástavní právo, není důvodu, aby majetek žalobkyně sloužící k zajištění dluhu byl součástí konkursní podstaty.

K odvolání žalobkyně (jež směřovalo pouze proti výroku o nákladech řízení) i žalované vrchní soud rozsudkem ze dne 5. dubna 2001, čj. 13 Cmo 251/2000-69, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé a ve výroku o nákladech řízení jej změnil tak, že se žalobkyni právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává (první výrok), dále nepřiznal žalobkyni právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok); proti svému rozsudku též připustil dovolání (třetí výrok). Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že ještě před prohlášením konkursu se žalobkyně dohodla s bankou, že za pozdější úpadkyni splní její peněžitý závazek, čímž se stala dlužnicí vedle úpadkyně. Věřitelka (banka) pak byla oprávněna domáhat se splnění dluhu na kterémkoli ze solidárně zavázaných dlužníků, přičemž splněním dluhu jedním z dlužníků závazek zaniká s důsledkem zániku jeho zajištění. Zástavní smlouvou z 31. března 1998, s „právními účinky vzniku 10. dubna 1998“ se pak žalobkyně (zástavce) zavázala dát věřitelce (bance) do zástavy nemovitosti uvedené v zástavní smlouvě, za účelem zajištění její pohledávky vůči dlužníku (jímž byla úpadkyně a od 10. dubna 1998 také žalobkyně). Ačkoliv žalobkyně nebyla v zástavní smlouvě označena jako dlužnice, fakticky se jí stala, když dne 10. dubna 1998 k dluhu úpadkyně podle § 533 obč. zák. přistoupila. Jelikož ke dni 15. prosince 1999 zanikla pohledávka banky tím, že žalobkyně dluh uhradila, došlo i k zániku zástavního práva podle § 170 obč. zák. Za této situace odpadl důvod, pro který žalovaná nemovitosti ve vlastnictví žalobkyně zapsala do soupisu majetku konkursní podstaty. K námitce, že žalobkyně nepožadovala, aby ze soupisu byly vyloučeny spoluvlastnické podíly na nemovitostech, odvolací soud uvedl, že na tyto podíly nelze nahlížet jako na příslušenství věci hlav-

ní ve smyslu ustanovení § 121 obč. zák. Vzhledem k ustanovení § 8 odst. 1 a § 20 zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), nelze oddělit vlastnictví bytových jednotek a nebytových prostorů od spoluvlastnického podílu na společných částech domu. Tyto podíly vždy sledují právní osud vlastnictví jednotek a byly-li do konkursní podstaty zapsány spolu s vlastnictvím jednotky, musí být ze soupisu na základě tohoto rozhodnutí vyloučeny, aniž by bylo nezbytné je blíže samostatně specifikovat v žalobním petitu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná včas dovolání, namítajíc, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci [tedy, že je dán dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) občanského soudního řádu – dále též jen „o. s. ř.“]. Konkrétně dovolatelka poukazuje na to, že žalobkyně tím, že dluh zaplatila až po prohlášení konkursu na majetek úpadkyně, porušila svoji právní povinnost, neboť pouze zpeněžením zástavy v konkursu nebo složením ceny zastavené věci či zaplacením zajištěné pohledávky ve prospěch podstaty může v konkursu dojít k zániku zástavního práva. Uvedené podle přesvědčení dovolatelky plyne z bodu XXXV. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. června 1998, Cpjn 19/98 (uverejněného pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) – dále též jen „stanovisko“. Žalobkyně se stala dlužnicí vedle úpadkyně a byla jí i po prohlášení konkursu, takže má stejnou povinnost plnit do konkursní podstaty jako úpadkyně. Zástavní smlouva ze dne 31. března 1998 pak zajišťuje pouze dluh úpadkyně a o přistoupení žalobkyně se vůbec nezmiňuje. Následné přistoupení žalobkyně k závazku úpadkyně má dovolatelka za účelové vzhledem k tomu, že úpadkyně následně (30. dubna 1998) podala návrh na prohlášení konkursu na svůj majetek. K přistoupení k dluhu došlo až po uzavření zástavní smlouvy a nemění se jím vlastní text zástavní smlouvy, podle které byla úpadkyně zástavním dlužníkem a žalobkyně zástavcem.

K otázce, zda lze vyhovět excindační žalobě (při splnění ostatních zákonem stanovených podmínek), je-li požadováno toliko vyloučení nemovitostí a nikoli již spoluvlastnických podílů, dovolatelka uvedla, že soupis majetku konkursní podstaty je listinou, která správce opravňuje ke zpeněžení sepsaného majetku, takže nemovitosti zapsané v konkursní podstatě musí být přesně (i s uvedením spoluvlastnických podílů) popsány a žalovány. Nejde jen o právní jistotu účastníků, když přesné označení nemovitostí požaduje i zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. V žalobě ze dne 30. června 1999 chybí řádné geometrické označení pozemků, parcelní čísla pozemků, údaj o jejich výměře a označení druhu. Totéž postrádá i rozsudek soudu prvního stupně. Ve smyslu ustanovení § 20 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí, jsou přitom pro právní úkony týkající se nemovitostí závazné (z údajů uvedených v katastru nemovitostí) parcelní číslo, geometrické určení nemovitostí, název a geometrické určení katastrálního území. Konečně dovolatelka upozorňuje, že pod-

le zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), spoluvlastnické podíly a pozemky musí být podle platných předpisů samostatně a geometricky označeny, což je nezbytné i pro konkursní řízení a zájmy konkursních věřitelů. Podání vylučovací žaloby bez uvedení a určení spoluvlastnických podílů v domě a bez řádného geometrického označení pozemků, čísla pozemků, jejich výměry a označení druhu je zcela neurčitá a proti smyslu ustanovení § 18 odst. 2 ZKV. Z důvodu právní jistoty a postupů v konkursu je třeba podstatné náležitosti uvádět a předmět vylučovací žaloby zcela konkretizovat. Dovatelka proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření navrhla dovolání zamítnout. Uvedla, že byla oprávněna a povinna svůj dluh vůči bance splnit, jelikož věřitel, který má více solidárně zavázaných dlužníků je oprávněn si vybrat, od kterého z nich bude požadovat splnění dluhu, nemůže však požadovat splnění dluhu po všech svých dlužnících současně. Žádala-li věřitelka, aby dluh splnila žalobkyně, nemohla požadovat uspokojení z majetku konkursní podstaty úpadkyně. K formulaci žalobního návrhu pak žalobkyně uvedla, že vycházela z toho, že věci, které nemohou být samostatně zpeněženy, (mezi něž řadí i spoluvlastnické podíly) nemohou být ani samostatně sepsány do konkursní podstaty.

Podle bodu 17. Hlavy I., Části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. 1. 2001. O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud – ve shodě s bodem 15. Hlavy I., Části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb., - odvolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. 1. 2001.

Dovolání je ve smyslu ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. přípustné, avšak není důvodné.

Vady řízení, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti, nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají; dovolacím důvodem dle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. je pak dovolací soud vázán včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.).

Vzhledem k tomu, že odvolací soud nevymezil právně významné otázky, pro něž připustil dovolání, výrokem rozhodnutí (srov. náleží Ústavního soudu z 20. 2. 1997, sp. zn. III ÚS 253/96, otištěný v příloze sešitu č. 7, ročníku 1997, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) je dovolání přípustné pro všechny právní otázky, na nichž napadené rozhodnutí spočívá a jejichž řešení bylo dovoláním zpochybněno

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice

správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, nebyl dovoláním zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodné především skutkové závěry, podle kterých:

- 1) Č. h. b., a. s. uzavřela dne 17. prosince 1996 se společností D. spol. s r. o. smlouvu o poskytnutí stavebního úvěru č. 800/000610/96/2/01/00, na jejímž základě banka poskytla pozdější úpadkyni úvěr ve výši 15 000 000 Kč.
- 2) Č. h. b., a. s., jako zástavní věřitelka uzavřela dne 31. března 1998 se žalobkyní jako zástavcem zástavní smlouvu k ostatním nebytovým prostorům č. 62/3 a č. 62/11, bytové jednotce č. 62/41, spoluvlastnický podíl ve výši 508/1614 na budově č. p. 62 na parcele č. 241/1, objektu bydlení a pozemcích parc. č. 241/1, zastavěná plocha, o výměře 547 m² a parc. č. 643/3, ostatní plocha, zeleň v zástavbě, o výměře 65 m², všechno nemovitosti nacházející se v části obce P., katastrální území V., zapsané u Katastrálního úřadu P. Smlouva zajišťovala uhrazení všech pohledávek banky za dlužníkem (pozdější úpadkyní) vzniklých z úvěrové smlouvy.
- 3) Bytová jednotka č. 62/43 vznikla následně rozdělením bytové jednotky č. 62/41 na dvě samostatné jednotky.
- 4) Na základě zástavní smlouvy provedl příslušný katastrální úřad zápis vkladu zástavních práv do katastru nemovitostí, s účinky vkladu ke dni 10. dubna 1998.
- 5) Dodatkem č. 2 k úvěrové smlouvě žalobkyně dne 10. dubna 1998 přistoupila k dluhu pozdější úpadkyně z úvěrové smlouvy, přičemž v době přistoupení dluh činil 13 800 000 Kč.
- 6) Žalobkyně je v katastru nemovitostí vedena jako vlastník výše označených nebytových prostor a bytových jednotek a jako spoluvlastník ostatních označených nemovitostí v rozsahu 508/1614.
- 7) Konkurs na majetek obchodní společnosti D. spol. s r. o. byl prohlášen usnesením krajského soudu dne 15. června 1998, sp. zn. 91 K 36/98, a správce konkursní podstaty poté, co žalobkyni podáním ze dne 26. dubna 1999 vyzvala, aby do konkursní podstaty zaplatila částku 7 250 000 Kč, a co určená lhůta marně uplynula, sepsala (v květnu 1999) zastavené nemovitosti do konkursní podstaty této úpadkyně.
- 8) Žalobkyně uhradila dluh z úvěrové smlouvy ke dni 15. prosince 1999.

S přihlédnutím v době vydání napadeného rozsudku je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný především výklad zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb., č. 12/1998 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 214/2000 Sb., č. 368/2000 Sb. a č. 370/2000.

Podle ustanovení § 19 ZKV, jsou-li pochybnosti, zda věc

náleží do podstaty, zapíše se do soupisu podstaty s poznámkou o nárocích uplatněných jinými osobami anebo s poznámkou o jiných důvodech, které zpochybňují zařazení věci do soupisu (odstavec 1). Soud uloží tomu, kdo uplatňuje, že věc neměla být do soupisu zařazena, aby ve lhůtě určené soudem podal žalobu proti správci. V případě, že žaloba není včas podána, má se za to, že věc je do soupisu pojata oprávněně (odstavec 2).

Ustanovení § 27 odst. 5 ZKV pak v době, kdy správce majetek sepsal (květen 1999) určovalo, že od osob, které zajišťují pohledávky vůči úpadci, si správce vyžádá a vymáhá plnění ve prospěch podstaty; jakmile je toto plnění poskytnuto, stane se pohledávka této osoby pohledávkou v konkursu, aniž by bylo třeba ji přihlásit. Ustanovení tohoto odstavce neplatí, jde-li o ručitele.

K předpokladům, za nichž soud může vyhovět žalobě o vyloučení věci ze soupisu majetku konkursní podstaty (excindační žalobě), v intencích závěrů formulovaných např. v rozsudku Nejvyššího soudu uveřejněném pod číslem 27/2003 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, patří, že:

- 1) věc byla správcem konkursní podstaty příslušného úpadce vskutku pojata do soupisu majetku konkursní podstaty;
- 2) excindační žaloba podaná osobou odlišnou od úpadce došla soudu nejpozději posledního dne lhůty určené této osobě k podání žaloby výzvou soudu, který prohlásil konkurs;
- 3) žalovaným je správce konkursní podstaty (§ 19 odst. 2 věta první ZKV);
- 4) v době, kdy soud rozhoduje o vyloučení věci (§ 154 odst. 1 o. s. ř.), trvají účinky konkursu a věc je nadále sepsána v konkursní podstatě (nebyla v mezidobí ze soupisu majetku konkursní podstaty vyloučena správcem);
- 5) osoba, která se domáhá vyloučení věci ze soupisu, prokázala nejen to, že věc neměla být do soupisu zařazena, nýbrž i to, že právo, které vylučovalo zařazení věci do soupisu majetku konkursní podstaty, svědčí jí.

Pro výsledek dovolacího řízení je určující, zda je dána poslední z vypočtených podmínek (o splnění předchozích čtyř neměli pochybnosti účastníci řízení ani soudy nižších stupňů). Závěry, formulované k výkladu ustanovení § 27 odst. 5 ZKV v rozhodnutích uveřejněných pod čísly 66/2001 a 74/2001 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, pak dokládají, že správce konkursní podstaty úpadkyně sepsala sporný majetek do konkursní podstaty oprávněně, neboť z výše uvedených skutkových zjištění se podává, že žalobkyně zástavní smlouvou zajistila dluh úpadkyně z úvěrové smlouvy. To, že se následně (přistoupením k dluhu, realizovaným dodatkem číslo 2 k úvěrové smlouvě) žalobkyně stala dlužnicí z úvěrové smlouvy vedle pozdější úpadkyně a že zástavní smlouva tak od 10. dubna 1998 zajišťovala i její dluh, na závěru, že šlo též o zajištění dluhu úpadkyně, nemá žádného vlivu. Nicméně ustanoveními zákona o konkursu a vyrovnání není nikterak vyloučeno, že právní důvod existující v době soupisu později odpadne, přičemž excindační žalobu lze založit i na tomto argumentu.

Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích opakovaně formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého nemůže po prohlášení konkursu dojít k uspokojení pohledávek úpadcových věřitelů jinak než prostřednictvím konkursu, a to bez zřetele k tomu, zda pohledávky budou zcela nebo zčásti uhrazeny až prostřednictvím rozvrhu (§ 30 ZKV), nebo (např. jako pohledávky za podstatou) již v průběhu konkursního řízení. To vše ovšem za předpokladu, že zákon nestanoví jinak. Typickým příkladem takového postupu, plynoucím přímo ze zákona o konkursu a vyrovnání, je zánik bytí řádně přihlášené a při přezkumném jednání zjištěné pohledávky konkursního věřitele za úpadcem v průběhu konkursu, v důsledku její úhrady ručitelem úpadce (srov. opět § 27 odst. 5 ZKV). Tím se ovšem okruh případů, kdy může dojít k zániku pohledávky vůči úpadci za trvání konkursu, nevyčerpává. Dalším případem jsou právě solidární závazky. Jejich podstata tkví totiž v tom, že věřitel může požadovat celé plnění od kteréhokoli ze solidárně závazných dlužníků, bez zřetele k tomu, že vnitřní podíl solidárních dlužníků na dluhu je dohodou dlužníků vymezen jinak (srov. § 511 občanského zákoníku – dále též jen „obč. zák.“). Plněním na dluh kterýmkoli ze solidárně závazných dlužníků pak v rozsahu tohoto plnění zaniká povinnost plnit ostatním (§ 511 odst. 1 věta druhá obč. zák.). Odtud plyne – žalobkyně se mylí, dovozuje-li ve vyjádření k dovolání opak – že skutečnost, že na majetek jednoho ze solidárních dlužníků byl prohlášen konkurs, věřiteli nikterak nebrání v tom, aby pohledávku vymáhal souběžně jak po úpadci (postupem podle zákona o konkursu a vyrovnání), tak po ostatních solidárně zavázaných dlužnících. Podstatné je, že v rozsahu plnění poskytnutého na dluh ostatními solidárními dlužníky zaniká i pohledávka přihlášená do konkursu.

Závěr, který Nejvyšší soud formuloval v rozsudku uveřejněném pod číslem 74/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a podle kterého povinnosti plnit zástavnímu věřiteli se zástavní dlužník po dobu trvání konkursu zproští jen plněním do konkursní podstaty úpadce (osobního dlužníka), platí jen pro situaci, kdy zástavní dlužník není současně osobním dlužníkem, jehož povinnost k úhradě věřitelovy pohledávky se obsahem zástavního práva nevyčerpává a nemůže skončit dříve než splněním dluhu.

Jestliže žalobkyně, která byla jako osoba přistoupiší 10. dubna 1998 k závazku z úvěrové smlouvy solidárně zavázána k jeho úhradě vedle pozdější úpadkyně (srov. § 533 obč. zák.), závazek beze zbytku uhradila 15. prosince 1999,

pak tím ve shodě s ustanovením § 559 odst. 1 obč. zák. dluh zanikl i ve vztahu k úpadkyni a ve shodě s tehdy platným ustanovením § 151g obč. zák. tím (pro zánik zajištěné pohledávky) zaniklo i zástavní právo. Tím dále odpadl i důvod, pro který došlo k soupisu sporného majetku, což soud v napadeném rozhodnutí správně vzal v úvahu.

Také druhou z předkládaných otázek vyřešil odvolací soud správně.

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), v rozhodném znění, to jest ve znění zákona č. 273/1994 Sb., č. 280/1996 Sb. a č. 97/1999 Sb., určovalo, že společné části domu jsou v podílovém spoluvlastnictví vlastníků jednotek. S převodem nebo přechodem vlastnictví jednotky přechází spoluvlastnické právo ke společným částem domu.

Podle ustanovení § 20 téhož zákona, s převodem nebo přechodem vlastnictví k jednotce přechází spoluvlastnictví společných částí domu, popřípadě další práva a povinnosti spojené s vlastnictvím jednotky a se spoluvlastnictvím společných částí domu (odstavec 1). Je-li vlastník jednotky podílovým spoluvlastníkem pozemku, lze vlastnictví k jednotce převést pouze současně s převodem spoluvlastnického podílu na pozemku. Přechod vlastnictví k jednotce je podmíněn přechodem spoluvlastnického podílu na pozemku (odstavec 2). Práva a závazky dosavadního vlastníka budovy, popřípadě vlastníků jednotek v domě, týkající se společných částí domu a pozemku, zejména zástavní práva a věcná břemena, přecházejí na nové vlastníky jednotek nabytím vlastnictví k těmto jednotkám (odstavec 3).

Odtud se podává, že veškeré právní úkony, které se týkají jednotky (ať bytové či nebytové), se dotýkají (bez dalšího) i spoluvlastnických podílů spjatých s vlastnictvím příslušné jednotky a žaloba vytýkanou vadou postižena nebyla. Ostatně dovolání by neobstálo ani v rovině dovolatelčiny argumentace. Kdyby takový spoluvlastnický podíl měl mít (mohl mít) samostatný právní osud, pak by to totiž nebyl důvod k opravě žaloby.

Dovolatelce se prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost napadeného rozhodnutí zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 1 část věty před středníkem o. s. ř.).

Úpadek dlužníka pro insolvenční

§ 1 odst. 2, § 1 odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb., č. 12/1998 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 214/2000 Sb., č. 368/2000 Sb. a č. 370/2000 Sb.

- I. Neplní-li dlužník své splatné závazky po dobu nejméně šesti měsíců, pak ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 věty druhé zákona č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, lze mít zpravidla za to, že je neplní „po delší dobu“; tím není vyloučeno, aby soud v odůvodněných případech vyslovil závěr o splnění uvedené podmínky i na základě dlužníkových závazků, jež jsou po lhůtě splatnosti po kratší dobu.
- II. Pro závěr, že dlužník je v úpadku, jelikož má více věřitelů a není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky (§ 1 odst. 2 věta druhá uvedeného zákona), není významné, jaké jsou jeho očekávané výnosy z podnikatelské činnosti. Není-li dlužník schopen využít pohledávky, které má za svými dlužníky, k úhradě svých závazků, nepřihlíží se ani k výši těchto pohledávek.
- III. Podmínkou prohlášení konkursu na majetek dlužníka není závěr, že platební neschopnost dlužníka má „dlouhodobý a nezměnitelný charakter“.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 564/2001

Z odůvodnění:

Vrchní soud usnesením ze dne 9. dubna 2001, čj. 1 Ko 137/2001-131, potvrdil usnesení ze dne 26. ledna 2001, čj. 41 K 1009/2000-106, jímž krajský soud prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Odvolací soud – cituje ustanovení § 1 odst. 2 a 3 a § 12a zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“) – se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně v tom, že dlužník byl ke dni prohlášení konkursu v úpadku, neboť měl více věřitelů a nebyl schopen uhradit své splatné závazky.

Dlužník podal proti usnesení odvolacího soudu včas dovolání, namítaje, že jsou dány dovolací důvody dle ustanovení §241a odst. 2 písm. a) a b) občanského soudního řádu, tedy že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [písmeno a)], a že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [písmeno b)].

Odvolacímu soudu dovolatel především vytýká, že se nijak nevyřadil se skutečnostmi, které uvedl ve vyjádření k návrhu na prohlášení konkursu i v odvolání co do očekávaných výnosů z podnikatelské činnosti. Podle dovolatelova názoru nelze za situace, kdy dlužník má více věřitelů a po delší dobu neplní své splatné závazky, bez dalšího uzavřít, že je v úpadku formou insolvence. Pro závěr o úpadku dlužníka je totiž významné, zda popsaný stav má dlouhodobý a nezměnitelný charakter. Pro posouzení, zda je dlužník insolventní, je proto rozhodná i skutečnost, zda perspektivně je či není vůbec schopen dluh uhradit. V daném případě dovolatel již od samého počátku jak ve vyjádření k návrhu na prohlášení konkursu, tak i v odvolání tvrdil, že má v rámci podnikatelské činnosti zajištěn do budoucna stálý příjem finančních prostředků na základě „Smlouvy o závazku veřejné služby k zajištění základní dopravní obslužnosti území okresu S.“, uzavřené s Okresním úřadem ve S., která mu zajišťovala stálý mě-

síční příjem cca 800 000 Kč, s tím, že mu za rok 2000 byla vyplacena dotace pro krytí ztrát z provozu v hodnotě cca 6 000 000 Kč. K těmto tvrzením označil i důkazy, jež však nebyly provedeny. Dlužník tedy měl zajištěn dlouhodobý a stálý zdroj příjmů, z něhož byl schopen své nesplacené závazky uhradit, neboť přepravní licence byly vydány až do roku 2003, takže je přesvědčen, že nebyl v úpadku. Navíc soud nepřihlédl ke skutečnosti, že dlužník měl v pohledávkách po lhůtě splatnosti cca 10 000 000 Kč a prohlášení konkursu bylo za této situace hospodářsky neadekvátní a neúčelné. Podle dovolatele měl soud ohledně těchto skutečností provést dokazování a podle § 66a odst. 2 ZKV za tím účelem nařídít jednání ve věci. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Jelikož řízení u soudu prvního stupně bylo dokončeno (a rozhodnutí soudů obou stupňů vydána) po 1. lednu 2001, uplatní se pro dovolací řízení – v souladu s body 1., 15. a 17. Hlavy I, Části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2001.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání v této věci.

Podle ustanovení § 238, § 238a odst. 1 písm. b) až g) a § 239 o. s. ř. dovolání přípustné není, neboť nejde o žádný z případů tam vyjmenovaných.

Dle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. je dovolání přípustné také proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto ve věci konkursu a vyrovnání. Ustanovení § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř. platí obdobně (§ 238a odst. 2 o. s. ř.).

Ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. tak vymezuje přípustnost dovolání proti usnesením, jimiž bylo rozhod-

nuto ve věci konkursu a vyrovnání, za shodných podmínek jako ty, jež jsou uvedeny v § 237 odst. 1 o. s. ř., s tím, že omezení formulovaná v ustanovení § 237 odst. 2 o. s. ř. se neuplatní. Jinak řečeno, podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. není dovolání přípustné proti každému měnicímu či potvrzujícímu usnesení odvolacího soudu ve věci konkursu a vyrovnání; rozhodnutí odvolacího soudu musí – v návaznosti na ustanovení § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř. – opět měnit nebo potvrzovat konkursní či vyrovnací rozhodnutí soudu prvního stupně „ve věci samé“ (shodně srov. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 58/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Mezi usnesení ve věci samé pak patří i usnesení o prohlášení konkursu [shodně srov. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 51/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 51/2003“)].

Přípustnost dovolání ve věci tudíž může založit jen úvaha odvolacího soudu podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Nesprávné poučení odvolacího soudu o tom, že dovolání je přípustné bez dalšího, přípustnost dovolání nezakládá; dovolateli však v jeho důsledku uběhla lhůta pro podání dovolání – ve shodě s ustanovením § 240 odst. 3 o. s. ř. – až uplynutím čtyř měsíců od doručení rozhodnutí (srov. opět R 51/2003).

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo odvolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Zbývá určit, zda napadené rozhodnutí zásadní význam po právní stránce vskutku má. S přihlédnutím k tomu, že dosud nebyla beze zbytku vyřešena u odvolacího soudu, má Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu za právně významné [a dovolání za přípustné dle § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř.] v řešení právní otázky, zda předpokladem úpadku pro platební neschopnost dlužníka je její dlouhodobý a nezaměnitelný charakter a zda při posouzení, zda dlužník není schopen platit své splatné závazky, má soud přihlížet i k očekávaným výnosům dlužníka.

S přihlédnutím k době vydání usnesení soudů obou stupňů je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb., č. 12/1998 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 214/2000 Sb., č. 368/2000 Sb. a č. 370/2000 Sb.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 1 ZKV dlužník je v úpadku, jestliže

má více věřitelů a není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky. Jestliže dlužník zastavil platby, má se za to, že není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky (odstavec 2). Fyzická osoba, je-li podnikatelem, a právnická osoba je v úpadku i tehdy, jestliže je předlužená. O předlužení jde tehdy, jestliže tato osoba má více věřitelů a jestliže její splatné závazky jsou vyšší než její majetek; do ocenění dlužníkovy majetku se zahrne i očekávaný výnos z pokračující podnikatelské činnosti, lze-li příjem převyšující náklady při pokračování podnikatelské činnosti důvodně předpokládat (odstavec 3).

Zákon o konkursu a vyrovnání rozlišuje dvě formy úpadku, úpadek pro platební neschopnost dlužníka (§ 1 odst. 2 ZKV) a úpadek pro předlužení (§ 1 odst. 3 ZKV).

Předpokladem úpadku pro platební neschopnost dlužníka (§ 1 odst. 2 ZKV) je – jak Nejvyšší soud vysvětlil již ve stanovisku svého občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 17. června 1998, uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „stanovisko“) – pluralita věřitelů se splatnými pohledávkami za dlužníkem. Dlužník tedy musí mít nejméně dva věřitele, z nichž každý má proti němu pohledávku po lhůtě splatnosti; o úpadek nepůjde například tehdy, má-li dlužník jen jediného věřitele s (více) pohledávkami po lhůtě splatnosti, avšak pohledávky dalších věřitelů dosud splatné nejsou [srov. bod XIII. stanoviska, str. 181 (357)]. Ustanovení § 1 odst. 2 ZKV rovněž předpokládá, že v úpadku je jen takový dlužník, který není schopen plnit své splatné závazky, tedy že u dlužníka objektivně nastala situace, která brání uspokojit pohledávky věřitelů ve stanovené (smluvené či jinak určené) době splatnosti, i kdyby chtěl. Jestliže dlužník disponuje prostředky, které mu umožňují bez zbytečného odkladu splatné pohledávky věřitelů uhradit, avšak není k tomu ochoten (např. proto, že tyto pohledávky neuznává, vede spor o jejich výši nebo proti nim uplatňuje pohledávky vlastní), nejsou splněny podmínky úpadku ve smyslu § 1 odst. 2 věty první ZKV [srov. bod XIV. stanoviska, str. 181-182 (357-358)]. Posledním požadavkem zákona je, aby neschopnost plnit splatné závazky u dlužníka trvala „po delší dobu“.

Zatímco závěr o úpadku formou předlužení nelze učinit bez zhodnocení očekávaných výnosů dlužníka z pokračující podnikatelské činnosti, lze-li příjem převyšující náklady při pokračování podnikatelské činnosti důvodně předpokládat (srov. § 1 odst. 3 větu druhou část věty za středníkem ZKV), pro závěr o úpadku pro platební neschopnost dlužníka zákon o konkursu a vyrovnání takovou podmínku výslovně neklade a takový předpoklad nelze dovodit ani výkladem zákona. Podstatné je, že dlužník není schopen plnit své splatné závazky vůči více věřitelům „po delší dobu“. Za delší dobu ve smyslu výše uvedeného přitom lze považovat neschopnost dlužníka plnit splatné pohledávky věřitelů po dobu několika měsíců. Jsou-li dlužníkovy závazky po lhůtě splatnosti po dobu nejméně šesti měsíců, pak zásadně platí, že tato podmínka úpadku dlužníka formou insolvence byla osvědčena. Přitom Nejvyšší soud nikterak nevyklučuje možnost vyslovit v odůvodněných případech závěr o dlužníkově úpadku formou insolvence i na základě dlužníkových závazků, jež jsou po

lhůtě splatnosti po kratší dobu. V tomto případě však dlužník má vůči svým věřitelům závazky, jež se staly splatnými již v roce 1997 a 1999, takže příslušný požadavek závazků lze mít beze zbytku za splněný. Domnívá-li se dovolatel, že musí být prokázáno, že jeho platební neschopnost má „dlouhodobý a nezměnitelný charakter“, nemá tento jeho úsudek oporu v zákoně o konkursu a vyrovnání. Rozhodná není ani výše splatných pohledávek dlužníka za jeho dlužníky; není-li dlužník schopen tyto pohledávky využít k úhradě svých závazků, jež jsou po delší dobu po lhůtě splatnosti, nemůže jejich existence zvrátit závěr, že dlužník je v úpadku formou insolvence. Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž správné.

Není-li pro závěr o dlužníkově úpadku formou insolvence (§ 1 odst. 2 věta první ZKV) významné, jaké jsou je-

ho očekávané výnosy z podnikatelské činnosti a jaká je výše pohledávek, které má za svými dlužníky, pak odvolací soud z procesního hlediska nepochybil ani tím, že se nezabýval důkazními návrhy dlužníka snesenými na podporu závěru, že má do budoucna zajištěn stálý příjem finančních prostředků a že má za svými dlužníky pohledávky po lhůtě splatnosti ve výši cca 10 000 000 Kč. Dovolací důvod dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. tedy rovněž není dán.

Jelikož vady řízení, k nimž dovolací soud přihlíží u přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) neplynou ani ze spisu, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání jako nedůvodné usnesením zamítl (§ 243b odst. 2 a 6 o. s. ř.).

Neúčinnost právního úkonu. Příslušenství pohledávky

§ 14 odst. 1 písm. a), § 15 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

Právo na plnění z neúčinného právního úkonu podle § 15 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, v sobě zahrnuje i právo na příslušenství pohledávky.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 2. 2002, sp. zn. 13 Cmo 295/2001

Z odůvodnění:

Žalobce se žalobou proti žalovanému domáhal vrácení částky 15 000 Kč do konkursní podstaty úpadce včetně úroku z prodlení ve výši 18 % od 27. 3. 1998 do zaplacení. Uváděl, že tuto částku úpadce vyplatil žalovanému jako první splátku na úhradu svého dluhu za žalovaným, avšak v době, kdy již na něj byl prohlášen konkurs. Tento právní úkon úpadce je proto vůči jeho věřitelům neúčinný.

Žalovaný navrhol zamítnutí žaloby s odůvodněním, že částka 15 000 Kč byla skutečně uhrazena až po prohlášení konkursu na úpadcův majetek. Celkový úpadcův dluh činil 214 256 Kč. Po zaplacení částky 15 000 Kč přihlásil do konkursu na úpadce pohledávku o tuto částku nižší, tedy 199 256 Kč. Při přezkumném jednání žalobce z této částky popřel pohledávku do výše 15 000 Kč a žalovaný byl soudem vyzván k podání žaloby na určení pravosti pohledávky v popřené výši. Tohoto práva žalovaný nevyužil. Zaplacením žalované částky do konkursní podstaty by tak žalovaný fakticky již platil tuto částku potřebí.

Napadeným rozsudkem soud prvního stupně žalobě vyhověl v části zaplacení 15 000 Kč (výrok I), v části požadující zaplacení úroků z prodlení z této částky ve výši 18 % počínaje 27. 3. 1998 do zaplacení žalobu zamítl (výrok II) a o nákladech řízení rozhodl tak, že zavázal žalovaného k úhradě nákladů řízení žalobci ve výši 5 000 Kč ve lhůtě 3 dnů od právní moci rozhodnutí (výrok III). Vycházel ze zjištění, že úpadce zaplatil žalovanému částku 15 000 Kč po prohlášení konkursu na jeho majetek, a učinil právní závěr, podle kterého tento úkon úpadce je vůči jeho konkursním věřitelům neúčinný dle ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Žalovaný je proto povinen dle § 15 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb. přijaté plnění vrátit zpět do konkursní podstaty úpadce. Pokud si žalovaný toto plnění započítal na úhradu své pohledávky vůči úpadci, učinil tak

v rozporu s § 14 odst. 1 písm. i) téhož zákona. Ohledně vrácení příslušenství uvedl, že se jedná o vrácení plnění do podstaty a nikoliv o zaplacení dluhu za podmínek, kdy je dlužník v prodlení se splněním peněžitého závazku.

Proti tomuto rozsudku, zamítavému výroku II, podal žalobce v zákonné lhůtě odvolání a navrhol, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že mu vyhoví i v části týkající se zaplacení úroků z prodlení. Uváděl, že zaplacení částky 15 000 Kč do konkursní podstaty představuje svou podstatou peněžité závazek žalovaného, a tudíž povinnost žalovaného zaplatit i úroky z prodlení.

Žalovaný navrhol, aby odvolací soud napadený rozsudek potvrdil s odůvodněním, že úkon úpadce sám o sobě nebyl neplatný ve smyslu ustanovení § 39 obč. zák., v platném znění, ale záleží na správci konkursní podstaty, jak tento úkon posoudí z hlediska jeho účinnosti a vztahu ke konkursní podstatě a zda bude požadovat vrácení příslušné částky do ní. Jde tak o právní povinnost vyvolanou jiným specifickým právním vztahem ve smyslu příslušných ustanovení konkursního zákona. Odkazoval dále na rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 31 Cdo 542/1998, ze kterého nevyplývá, že vrácení příslušné částky do konkursní podstaty spojuje s povinností vrátit úroky z prodlení.

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek i řízení jeho vydání předcházející dle § 212 odst. 1 o. s. ř. a shledal, že odvolání je důvodné.

Podle § 6 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále „ZKV“), se konkurs týká především majetku, který patřil dlužníkovi v den prohlášení konkursu a kterého nabyt za konkursu. Tento majetek tvoří konkursní podstatu. Dle § 8 odst. 2 ZKV je správce konkursní podstaty povinen při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu

vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud. Podle § 14 odst. 1 písm. a) ZKV přechází oprávnění nakládat s majetkem konkursní podstaty na správce a právní úkony úpadce, týkající se tohoto majetku, jsou vůči konkursním věřitelům neúčinné za předpokladu, že s přihlédnutím k účelu a cíli konkursního řízení poškozují konkursní podstatu a tím zkracují uspokojení pohledávek konkursních věřitelů z úpadcova majetku tak, jak judikoval tento právní názor Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku pod sp. zn. 31 Cdo 542/1998.

V souzené věci je nepochybné, že úpadce svým úkonem ve prospěch žalovaného poškozoval konkursní podstatu a tím zkracoval konkursní práva ostatních konkurs-

ních věřitelů a jeho úkon vůči nim byl neúčinný bez dalšího ze zákona. Není důvod odepřít žalobci právo na vrácení kromě pohledávky i jejího příslušenství, neboť tento postup nevylučuje žádné ustanovení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, a opačný postup by byl v rozporu s jeho cílem a zájmy ostatních účastníků konkursního řízení. Žalovanému tak vznikl závazek toto plnění vrátit do konkursní podstaty včetně příslušenství, tj. úroku z prodlení v žalované výši.

Soud prvního stupně rozhodl o otázce vrácení příslušenství vzniklé úpadcovy pohledávky nesprávně, ačkoliv správně zjistil skutkový stav. Vrchní soud proto postupoval dle ustanovení § 220 odst. 1 o. s. ř. a rozsudek soudu prvního stupně změnil, jak shora uvedeno.

Výňatky ze Soudní judikatury č. 3/2004

Zástavní právo v konkursu. Zajištěný věřitel. Zánik práva na oddělené uspokojení

§ 14 odst. 1 písm. f), § 27 odst. 5, § 28 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

K zániku práva na oddělené uspokojení ze zastavy (§ 28 zákona č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů) získaného věřitelem v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání tohoto návrhu, dochází ve smyslu ustanovení § 14 odst. 1 písm. f) tohoto zákona i tehdy, je-li prohlášen konkurs na majetek zástavního dlužníka (vlastníka zastavy), který není osobním dlužníkem; to neplatí, jestliže zastava nebyla sepsána do konkursní podstaty takového zástavního dlužníka, nebo jestliže z ní byla vyloučena.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.3.2004, sp. zn. 29 Odo 318/2002

Zdůvodnění:

Vrchní soud usnesením ze dne 15. listopadu 2001, čj. 1 Ko 160/2001 – 71, potvrdil k odvolání věřitelky C.B., a.s. v likvidaci (dále též jen „banka“), usnesení ze dne 15. ledna 2001, čj. 88 K 7/2000-55, jímž krajský soud zrušil konkurs na majetek úpadkyně Z., a.s. z důvodu, že majetek podstaty nepostačuje k úhradě nákladů konkursu. Odvolací soud – odkazuje na ustanovení § 44 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen ZKV) – přisvědčil závěr soudu prvního stupně a vysvětlil, že do majetku úpadkyně nelze postupem dle § 27 odst. 5 ZKV zapsat nemovitosti ve vlastnictví úpadce A.K., neboť zástavní smlouva uzavřená dne 12. prosince 1994 mezi věřitelkou C.B., a.s. v likvidaci, jako zástavní věřitelkou a úpadcem Ing. A.K. jako zástavním dlužníkem k zajištění úvěru úpadkyně Z., a.s. co by osobní dlužnice (dále též jen „zástavní smlouva“) zanikla ve smyslu § 14 odst. 1 písm. f) ZKV. Již dne 12. ledna 1995 byl totiž podán návrh na prohlášení konkursu na majetek zástavního dlužníka Ing. A.K.

Proti usnesení odvolacího soudu podala banka včas odvolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu namítaje, že toto usnesení spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.). Konkrétně odvolacímu soudu vytýká, že nepokládal za nutné výslovně hodnotit správnost názoru správce konkursní podstaty o zániku jejího zástav-

ního práva, s tím, že to, zda toto právo existuje nebo již zaniklo, je zásadní pro posouzení jejího práva na oddělené uspokojení. Posouzení otázky zániku zástavního práva dle § 14 odst. 1 písm. f) ZKV je pak posouzením, které se vztahuje k incidenčnímu sporu vedenému proti správci konkursní podstaty úpadce Ing. A.K. V konkursním řízení vedeném na majetek úpadkyně Z., a.s., však posledně zmíněné ustanovení nelze uplatnit, jelikož návrh na prohlášení konkursu na majetek této úpadkyně byl podán mnohem později. Dále poukázala na to, že v rozsudku vrchního soudu ze dne 13. prosince 2001, čj. 13 Cmo 51/2000-93, ve věci jejího incidenčního sporu (o určení práva na oddělené uspokojení pohledávky banky přihlášené do konkursu vedeného na majetek úpadce Ing. A.K.) proti správci konkursní podstaty úpadce Ing. A.K. bylo řečeno, že je zřejmé z provedených důkazů, že tyto nemovitosti byly vyjmuty se souhlasem soudu a věřitelského výboru ze soupisu konkursní podstaty, takže se zástavní věřitelé nemohou domáhat uspokojení své pohledávky z titulu zástavního práva v konkursním řízení vedeném na majetek úpadce (jelikož nemovitosti do soupisu konkursní podstaty nepatří). V průběhu konkursního řízení nebudou nemovitosti zpeněžovány a nebude získán žádný výtěžek, ze kterého by se mohli žalobci uspokojit. Odtud dovodila, že zástavní právo k nemovitostem nezaniklo, takže může uplatnit právo na oddělené uspokojení ze zpeněžení nemovitostí osob, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťující pohledávky vůči úpadci dle § 27 odst. 5 ZKV. Dovolatelka

proto požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolání shledává Nejvyšší soud přípustným ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. (ve spojení s ustanovením § 238a odst. 1 písm. a) o.s.ř., a to pro posouzení v něm předkládané právní otázky. Dovolání je i důvodné.

Vady řízení, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o.s.ř.), nejsou dovoláním namítány a nepodávají se ani z obsahu spisu; Nejvyšší soud se tudíž zabýval existencí dovolatelkou uplatněného dovolacího důvodu.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Jak je patrné ze skutkových závěrů odvolacího soudu, jež dovoláním zpochybněny nejsou, zástavní smlouva byla uzavřena 12. prosince 1994, dne 12. ledna 1995 byl podán návrh na prohlášení konkursu na majetek zástavního dlužníka Ing. A.K. a dne 24. února 1997 byl na majetek jmenovaného prohlášen konkurs. Z obsahu spisu je dále patrné, že návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužnice Z., byl podán 2. února 2000 a konkurs na její majetek byl prohlášen usnesením soudu prvního stupně ze dne 17. srpna 2000, čj 88K 7/2000-32.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. f) ZKV, ve znění účinném k 24. únoru 1997, k 17. srpnu 2000 i ve znění stávajícím, zanikají práva na oddělené uspokojení (§ 28 ZKV), která se týkají majetku patřícího do podstaty a věřitelé je získali v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo podání tohoto návrhu; byly-li však věci, práva nebo pohledávky v této době také zpeněženy, patří do podstaty získaný výtěžek.

Ustanovení § 27 odst. 5 ZKV, ve znění účinném ke dni rozhodnutí soudů obou stupňů, pak určovalo, že osoby, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťují pohledávky (§ 28) vůči úpadci, správce vyzve, aby do 30 dnů vyplatily ve prospěch konkursní podstaty zajištěné pohledávky nebo aby ve stejné lhůtě složily cenu věci, práva nebo pohledávky, jimiž je pohledávka zajištěna. Nevyplatí-li uvedené osoby zajištěnou pohledávku nebo nesloží-li cenu věci, práva nebo pohledávky, zapíše správce věc, právo nebo pohledávku do soupisu podstaty (§ 18). Věci, které zajišťují pohledávky oddělených věřitelů, lze zpeněžit ve veřejné dražbě. Ustanovení tohoto odstavce neplatí, jde-li o ručitele včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení (např. směnečné rukojemství, záruky poskytnuté věřitelem na zajištění celného dluhu).

Obecně platí, že je-li prohlášen konkurs na majetek zástavního dlužníka, který je (jako v tomto případě) vlastníkem zastaveného majetku, a je-li tento majetek – z titulu vlastnického práva – sepsán do konkursní podstaty zástavního dlužníka, je zástavní právo váznoucí na tomto majetku – v intencích § 14 odst. 1 písm. f) ZKV – oním právem na oddělené uspokojení, jež výslovně zmiňuje § 28 odst. 1 ZKV, a které se majetku patřícího do této podstaty týká. Je-li splněna i časová podmínka (aby šlo o právo na oddělené uspokojení získané v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání tohoto návrhu), pak zástavní právo (zde zřízené zástavní smlouvou) vskutku zaniká. Na tom ničeho nemění ani skutečnost, že na základě postupu podle § 27 odst. 5 ZKV, v rozhodném znění (k 17. srpnu 2000), dojde (může dojít) k tomu, že zastavený majetek bude zpeněžen a výtěžek zpeněžení rozdělen ve prospěch zajištěných věřitelů osobního dlužníka (srov. k tomu též rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 27/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Potud jsou proto závěry odvolacího soudu správné.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je však neúplné, a ve svém výsledku tudíž i nesprávné, v tom, že se nezabýval tím, že k tomu, aby bylo možné uvažovat o účincích předjímaných ustanovením § 14 odst. 1 písm. f) ZKV, musí být majetek, který pohledávku za osobním dlužníkem zajišťuje, do konkursní podstaty jeho vlastníka – zástavního věřitele také sepsán. Nedojde-li k soupisu uvedeného majetku nebo bude-li takto sepsaný majetek z konkursní podstaty zástavního věřitele vyloučen na základě vylučovací žaloby dle § 19 ZKV, případně vyloučí-li jej následně z konkursní podstaty správce konkursní podstaty, pak nelze ani uzavřít, že ve smyslu § 14 odst. 1 písm. f) ZKV je zkoumané zástavní právo právem na oddělené uspokojení, nabytým v určené době, které prohlášení konkursu zaniká proto, že se týká majetku patřícího do podstaty“.

V tomto směru si však soud prvního stupně ani odvolací soud žádné skutkové podklady pro rozhodnutí nevytvořily a nezabývaly se z tohoto pohledu věci ani v rovině právní / přitom dovolatelka tvrdí, že zastavený majetek v konkursní podstatě Ing. K. sepsán není (že z ní byl vyloučen). Není-li jisto v této otázce, nelze ani spolehlivě uzavřít, že byly splněny předpoklady pro zrušení konkursu dle § 44 odst. 1 písm. d) ZKV (tj. proto, že majetek podstaty nepostačuje k úhradě nákladů konkursu), jelikož není jasno o možnosti postupu dle § 27 odst. 5 ZKV.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), napadené usnesení zrušil (§ 243b odst. 2 o.s.ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o.s.ř.).

Bulletin, číslo 2, 2004, ročník IX.

časopis Komory specialistů pro krizové řízení a insolvenční v ČR.

Redakční rada: vedoucí: Doc. Ing. Anna Klosová, CSc. Členové: Ing. Miroslav Heger, Ing. František Chochola, Ing. Jiří Kocvrlich, Pavlína Linhartová, Ing. Václav Pelikán.

Adresa redakce: Komora specialistů pro krizové řízení a insolvenční v ČR, Dlouhá 16, 110 00 Praha 1
tel.: 224 818 414, 227 195 276 fax: 227 195 275, e-mail: info@kskri.cz.

Příjem inzerce: Infomedia, s.r.o., Hráskeho 15, 148 00 Praha 4, tel.: 271 911 131, fax: 271 911 128
e-mail: infomedia@infomedia.cz. Sazba a distribuce: Infomedia, s.r.o., tel.: 271 911 131.

Tisk: Wendy, s.r.o., Mělník, tel.: 315 625 115.

Cena: 70 Kč (pro členy KSKŘI zdarma). Vychází 4x ročně. Toto číslo vyšlo 30.6. 2004